

Son

Yesu pi wel wiak kutömweri sêen wê krismaki 60 pöta ök won sêen Sonök Yesuu ngön ompyaö epêt retêng äa. Son pi Yesuu ru 12 pöröakaanëpök omën pouröaan äa. Pim ngön pöt, omnarö Yesuun kön wi kosang wesak wëwë kosangët öpenëak retêng äa. Pötaanök Yesuu ya mëna pöta ngönte naën, pim ök mëea pöta ngönte äa.

Pöt epël wia.

Yesu pi Anutuu Këmët 1:1-18

Son i yamëaupre Yesuu ru wetëerö 1:19-51

Yesuu ya mënaut 2:1-12:5

Yerusalem kak Yesuu naë oröaut 13:1-19:20

Yesuu wal äak ëö pet elmëaut 20:1-21:25

Këm Ngönte wëwëtaringtak omën sak oröa

¹ Ngaan panëer kutömre yang won wiaan Këm Ngön pi wakaima. Këm Ngön pi Anuturing wakaima. Këm Ngön pi Anutu tapöp. ² Ngaan panëer pi Anuturing wë. ³ Piaripök ël epot pout ket ëauwaar. Omën nant kan naöökëlaan naaröön. Won, Anutu puuk Këm Ngön piin maan omën ël epot pout ket äa. ⁴ Pël äak pimënt wëwë pepap pël saarëen pim wëwë pötak omnarö piin kön wi ipenëak ëwa elnia. ⁵ Ëwa pepap pi ëwa elnieim wë. Pötaanök koutak ëwaat ngep naalmëëpan.

⁶ Omën namp Anutuuk wes mëen oröa yapinte Son. ⁷ Pi ëwa pöta ngönte omnaröen ök maan ëwa pepapön kön wi kosang wasëpënëak oröa. ⁸ Son pi pöp ëwa wonöp pi om ëwa pepapë ngönte ök

apënëak oröa. ⁹ Ëwa pep kë pöp pi oröak yangerakë omën pourö ëwa elnia, wë epop.

¹⁰ Anutu puuk Këm Ngön piin maan puuk yangerakë omënere omnant ket ëaup piring wëenak pit piin ewat nasën wakaima. ¹¹ Pi pimtë yang songöntak oröak wëenak omnarö pit piin ngöntre kar naalmëen ëa. ¹² Ën omën ngöntre kar elmëak piin kön wi kosang wesaurö tiar Yesuuk pimëen yaö niwasën wë Anutuu koröngre ru seim wë. ¹³ Tiar omnaröa yaaul Anutuu koröngre ru sak naön. Ëlre peparö pitëm kentöök ma könöök pël naën. Anutu puuk elniin pim koröngre ru seim wë.

¹⁴ Këm Ngön pi omën orö rëak tenim tekarak wëen ten pim ë rangiatön iteneimaut. Pi komre kolap elnieimeë ngön këet pëen ök niamaup. Ten pim ë rangiat iteneimaö pöt Anutuuk pim ru kopëtap mena.

¹⁵ Son i yamëaup pi ru pöpë songönten war wesak ök mëak epël mëea. “Omën epopön ne ngaan arën epël ök niiaut. ‘Omën nem ënëm yewais pöp puukëer kaöap. Ne naaröön wiaan pi wakaimaup.’ ” ¹⁶ Pi komre kolap pepap yak tiar pourö pim naëlaan komre kolap kësangën yaalniin nganngan weim wë. ¹⁷ Pöt tol ëënak? Anutuuk tiarimëen tektek ngönöt pëen Moses pim moresi mowiin nina. Pël ëautak Yesu Kristo puuk komre kolap niwesak ngön këet tekeri wes nina. ¹⁸ Omën nampök Anutuun itnaangkëntak pim Ruup pimtökëer Pepapring wëaup. Pötaanök Pepapë songönte war wesak tiarën ök yenia.

*Son i yamëaupök war wesak mëea
(Matiu 3:1-12; Maak 1:1-8; Luk 3:1-18)*

¹⁹ Yuta ngarangk Yerusalem kak wëaurö pit Anutuun kiri ar yaaö naröere Liwai ngönën omën narö Sonë naë wes mëen së epël pël pël mëëa. “Ni talëp?”
²⁰ Pël maan Son pi ngep naën war wesak epël ök mëëa. “Ne Yaö Mëëaup, Kristo won.”
²¹ Pël maan pit piin kaalak epël pël pël mëëa. “Ën ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Elia ma?” Pël maan pi wonwon mëëa. Pël maan pit kaalak epël pël pël mëëa. “Ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp ma?” Pël maan pi kaalak wonwon mëëa.
²² Pël maan pit epël mëëa. “Ën ni talëp? Tenim wes nimëauröen së ök menaan. Nim songönten ök nia. Nimtok nimtëen talëp yamëëaup?”
²³ Pël maan Son puuk epël mëëa. “Ne yang pultak wë ngön ëak epël yaaup. ‘Aköpëen kanö ngëseë.’

Ngaanëer Anutuu tektek ngön yaaö omnamp Aisaia pim tektek ngön ëa pöt nem naë kë yaarö.”
²⁴ Pël maan omën wes mëauröa naëaan Parisi ngönën omën narö pit piin epël pël pël mëëa.
²⁵ “Ni Kristo won, ma ni Elia won ma ni Anutuu tektek ngön yaaö omnamp tenim kor wakaima pöp won ëen pöt ni tol ëënak omnarö i yamëaup?”
²⁶ Pël maan Son pi epël mëëa. “Ne omnarö i yaaptaring yamëaup. Ën omën namp arim tektrak wëen itnaangkën wë.
²⁷ Ne utpet epopök yok pangk pim ing korötepar wii nemowilngan.”

²⁸ Yotan i pouuk Petani kak Son pim omnarö i mëa lup pötak ngön pöt oröa.

Yesu Anutuu Sëpsëp Ruup

²⁹ Ëlpamök Son pi itna pöt Yesu yewaisën itenak epël mëëa. “Iteneë. Ëngkop Anutuu Sëpsëp

Ruup. Kiri ar yaaurö sêpsêp ruurö Anutuuk omnaröa ketöt won wasêpênêak pit kiri ar ë yaë ök tapêl Anutuuk tiar omnaröa ketöt puuk won niwasêpênêak wes mêen oröaup. ³⁰ Omên pipopônök ne ngaan epêl niiaut. ‘Omên nem ênêm yewais pöp puukêer kaöap. Ne naaröon wiaan pi wakaimaup.’ ³¹ Nemëntta piin köpêlêp. Pêl äautak ar Israel omnarö piin êwat sênêak i yanimê.” ³²⁻³³ Pêl niak Son pi epêl yenia. “Neenta köpêl wêênak Anutuu omnarö i momêëmêak neeaupök epêl neeaut. ‘Ni omên namp i yemomêên Ngêêngk Pulö irê rangk ngentiak öpna puopök omnarö Ngêêngk Pulö momêëmpnaap.’ Pêl neaan ne itaangkên Ngêêngk Pulö int êkêpê ök sak kutömweriaan irê pim rangk ngentiak wêa. ³⁴ Ne pöten itenak war wes niamaan. Yaap, epop Anutuu Ruup.”

Yesuuk ru kong nent koira

³⁵ Êlpamök Son pim ru naarring wê ³⁶ itaangkên Yesu kan yesên epêl ök yenia. “Iteneë. Êngkop Anutuu Sêpsêp Ruup.” ³⁷ Pêl niaan tenip kat wiak Yesuu ênêm saut. ³⁸ Pêl êên Yesu kaip ti itaangkên tenip pim ênêm yesên itenak epêl pêlpêl yenia. “Arip oröp wê yewais?” Pêl niaan tenip epêl pêël mêëaut. “Rê yanuulaup, ni ka taltak wêaup?” ³⁹ Pêl maan Yesuuk tenipön epêl yenia. “Arip wais iteneë.” Pêl niaan tenip piiring sê ka wêauten itenak kêt taptak piiring wê ka uraut. Tenip wiap kan 4 kilok saut pötaanök.

⁴⁰ Yokot Son pim ngönte kat wiak neering Yesuu ênêm sa pöpê yapinte Entru, Saimon Pita pim nangap. ⁴¹ Pi teëntom sê pim nanêp Saimon koirak epêl ök mêëa. “Tenip Anutuu Yaö Mëëaup Kristo

koirak itenaut.” ⁴² Pël mëak Entruuk Saimon koirak Yesuu naë waisa. Pël ëen Yesuuk Saimon piin itenak epël mëëa. “Ni Saimon, Sonë ruup. Ne nim yapinte Sipas yeniak.” Yapin Sipas pöttere Pita pötepar tiarim ngöntak kël.

Yesuuk Pilipre Nataniel koira

⁴³ Ëlpamök Yesu pi Kalili yangerakë sêpënëak kön wia. Pël ëak itaangkën Pilip wëen epël ök mëëa. “Ni nem ruuröaring wë.” ⁴⁴ Pilip pi Entruure Pita piarpim ka songönte Pesaita pörekaanëp. ⁴⁵ Pilip pi së Nataniel koirak epël ök mëëa. “Ngaanëër Anutuuk ngön kosangöt Moses mangkën retëng ëëre tektek ngön yaauröa retëng ë pël äaut kat wieim pöp ten koiraut. Pöp Yesu Yosep pim ruup Nasaret kakaanëp.” ⁴⁶ Pël maan Nataniel pi epël mëëa. “Omën ompyaup ke pëlëp Nasaret kakaan naarööpanpe.” Pël maan Pilipök epël mëëa. “Wais itaampëen.” ⁴⁷ Pël mëak Pilip Nataniel koirak Yesu pim naë waisën itenak pim songönten epël yenia. “Omën yewais ëngköp pi yaap Israel omën yaapöp. Pi morököt wonöp.” ⁴⁸ Pël yeniaan Nataniel pi Yesuun epël yema. “Ni tol ëak nem songönten ëwat wëen?” Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilipök ngön neniaan wiaan ni kem songöntak wëen itenaut.” ⁴⁹ Pël maan Nataniel kangiir epël mëëaut. “O rë yanuulaup. Ni Anutuu Ruup. Ni Israel omnaröa omën omp aköp.” ⁵⁰ Maan Yesuuk kangiir epël ök yema. “Kem songöntak wëen nem itnak niaö kot taptaan kön wi kosang yenewasën. Pötaanök ënëmak omën kaöat oröön itaampëët.” ⁵¹ Pël mëak Yesuuk kaalak rangk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ënëmak ar itaangkën kutömwer kan tëen

Anutuu enselöro Omën Këep nem naë isak yeiraan itaampunëet.”

2

Yesuuk maan i yaaptak wain i sa

¹ Kët nentepar won sëen Kena kak Kalili yangerak omën namp öng mor mampënëak yaëen Yesu pim ëlëp omën pöpë kaatak wëa. ² Pël ëen Yesure pim ruurö ten këere imën nënëak tenën yas niia. ³ Pël ëen së wë wain iit won sëen Yesu pim ëlëpök piin epël ök yema. “Pitëm wain iit kos sa.” ⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Öng epop, ni nem ëëma pöten kön selap ëëngan. Nem songönte tekeri wasuma akunet naën.” ⁵ Pël maan ëlëpök inëenöröen epël ök yema. “Omën nant ëënëak niaan pöt ënëm elmëen.”

⁶ Yuta omnarö tenim ngönënta wieëaul kaömp nënëak pöt mor i yairaut. Pötaanök ka pötak yang kap 6 ëak wieëa. Kap nent peö ëaan pöt 20 ma 30 kalen i ke pël wiaapnaat. ⁷ Pël ëen Yesu pi inëenöröen epël ök mëëa. “Ar i kolak lë mëen peö ëëp.” Pël maan pit kolak wais mëak peö panë ë ulmëa. ⁸ Pël ëen Yesu pi epël ök mëëa. “Ar nant kap pötëaan lë mëak wak së këere imën ngarangkëp meneë.” Pël maan pit kolak lë mëak wak së mangkën ⁹ i yaaptak wain i sa pöten kön nawiin ëa. Inëenörö i kolak së mena pörö pitökëer ëwat wëa. Pël ëen ngarangkëp pi omp öng koira pöpön ngön mëak epël mëëa. ¹⁰ “Omnaröa yaaul wain i ompyaut mangkën omën pourö nëmpënaatep tol ëënak ompyaut om wiaan wain i pasit wet rëak ningkën nak kep ëak wëënak ënëmak wain i misëng

wesaut elëep ngep äak wakaimaut wak yaën? Talëp pël yeëa?” ¹¹ Yesu pim retëng nentere nent eëpna ngës rëak Kena Kalili yangerak pim weëre kosang pet elniipënëak retëng pipët eën itenak ten pim ruurö weëre kosangö pim naë wia pël kön wi kosang wesaut.

¹² Enëmak Yesuu elre nangre ruurö pël äak ten Kapaneam kak së oröaut. Pörek së akun wali naön.

Yesuuk ngönën tup kaöetak omnarö sum ëeim wëën waö ë mëa

(Matiu 21:12-13; Maak 11:15-19; Luk 19:45-46)

¹³ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën ten Yesuring Yerusalem kakë saut. ¹⁴ Pël äak pörek së Anutuu ngönën tup kaöetak ilëak Yesu pi itaangkën omnarö ka lup nentak wë pol purimakaöre sëpsëpre intre pörö sum ë ën monat ngawingawi ë pël ëeim wëa. ¹⁵ Pël eën Yesu pi itenak wii koö nenges wak omënere pol purimakaöre sëpsëp pörek wëaurö waö ë mëak mon ngawingawi yauröa monat wak kömen moolëak urötta kaip ti yemoola. ¹⁶ Pël äak intörö wak ngawingawi ëeim wëauröen epël yema. “Piporö wak kama seë. Nem Pepapë tup ngëëngk epët uröm kaatë ök wasngan.” ¹⁷ Pël yemaan pim ruurö ten ngönën pepeweri ngön epël retëng ëa pöten kön wiaut. “Ne nim kaat ompyaö wiaapnaataan weë yengenti.” ¹⁸ Yesu pit waö ë momëën ngönënë kaöaröak epël yema. “Nim ten waö yaalniin pöta songönte pet elniimëën retëng weë nent pet elniin itaampun.” ¹⁹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ar tup epët tööl olaan pöt nook kaalak akun nentepar nent ök rëëmaat.” ²⁰ Pël maan pit epël yema. “Akun

selap pan krismaki 46 ke pël ök rëautep. Nuuk yok pangk akun nentepar nent kaalak ök ram ma?”
²¹ Yesu pim ngön mëea pöt ngönën tupten nemaan, pimtë koröpöön yema. ²² Pël äautak wë ënëmak weletakaan wal ë moulmëa akun pötak pim ruurö ten pim ngaanëer ngön ök niia pöten kön wi aut. Pël äak ten ngönën pepeweri wieëa pötere Yesuu ök niia pöteparën kön wi kosang wesaut.

Yesu pi omën pouröa songönöt ewatëp

²³ Anutuu mait elmëa akun ngëengktak Yesu Yerusalem kak wëen omën selap pim retëng weëre kosangring yaaö pötön itenak piin kön wi kosang yemowas. ²⁴ Pël ëen Yesu pi pitëm songönten ewat wëa. Pötaanök pitëm piin kön wi kosang yemowas pöten yaap newasën yaë. ²⁵ Pël ëen nantön köpël naënëp yak omnaröak ök nemaan wiaan pimtök pitëm lupötë iten pet ira.

3

Yesu pi Nikotimasring ngöngön äa

¹ Omën namp wëa yapinte Nikotimas, pi Parisi ngönën omën, Yuta omnaröa kaö namp. ² Pi röök nentak Yesuu naë së epël mëea. “Rë yanuulaup, niin ten ewat wë. Anutuuk ni ten rë niulömëak wes nimëaup. Anutu omën nampë naë won wiaan yok pangk nim yaën epël retëng it ngolöp nent naëpan.”
³ Pël maan Yesuuk kangiir epël ök mëea. “Ne yaap pan niamaan. Namp pi ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak öpna pöp Anutuuk wa ngaöök mëepnaap. Pël naënëpök yok pangk naëpan.” ⁴ Pël maan Nikotimas pi epël mëea. “Tol äak omën namp pi kaö saupök ngolöp wesak wilëpën? Ma kot sak

kaalak ëlëpë lupmeri ilaan ngolöp wesak wilëpën ma?” ⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Yaap pan niamaan. Namp pi iitere Pulöök elmëën ngolöp wesak yawilën wëwë kosangtak naön ëëpna pöp Anutuuk wa ngaöök namëëpan. ⁶ Omën kepëtakaan wilëpna pöp omën möönre koröp pëen wak öpnaat. Ën Pulöök elmëën ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpna pöp Pulöökë weëre kosang wak öpnaap. ⁷ Ni nem ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak ön pël ök yeniak pötaan yaan sak ëëngan. ⁸ Kentö pi pintë yamöaul yamö. Pël ëak omnant pout ëtëp ë yesën nga ngönpel pëen kat yawiin. Ën songönte tarëkaan oröak yewais ma tarëk së pet yair pöt ni köpël wëen. Omën Pulöök elmëën ngolöp wesak wilën wëwë kosangtak öpnaarö pit tapël ëëpnaarö. Ni Pulöökë yaë pöten köpël wëen pötaanök.” ⁹ Pël maan Nikotimas kangiir epël mëëa. “Pöt tol ëak pël ëëpën?” ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni Israel omnaröa rë yanuula kaö nampök tol ëënak köpël yaën? ¹¹ Ne yaap pan niamaan. Omnant tenim itenak kat wiak pël yaautön yeniak. Ök yeniaan ar kasëng yemengkaurö. ¹² Ne yangerakë omnantëël niaanakta ar kön wi kosang newasën yeë. Pötaanök kutömweriil ko wesak niamaatep ar pötön köök kön wi kosang newasën ëen sa. ¹³ Arëkaan namp kutömweri nawisën Omën Këëp nemtokëër kutömweriaan yangerakël irëaup. ¹⁴ Ngaan Moses puuk yang pultak kamal könöp ket ëak këraarak möak wesir ulmëa pöta ök Omën Këëp ne tapël elnëëpnaat. ¹⁵ Pël ëen neen kön wi kosang newasëpnaarö wëwë kosangtak öpnaarö. ¹⁶ Anutu pi yangerak omnarö lup

sant elniak pim Ru kopëtap wes nemëen irëaut. Pötaanök narö ar neen kön wi kosang newasënëerö kö nasëngan, wëwë kosangtak önëerö. ¹⁷ Ruup ne ngön ë pet yairauröa yaë pöl elniimëak won, omnarö utpetetakaan kama niömëak Anutuuk wes nemëen irëaut. ¹⁸ Pötaanök namp pi kön wi kosang newasëpnaap pi ngön ya nampan. Ën namp pi kön wi kosang newasën ëëpna pöp pi kö sëpënëak ngön ë pet irën wë. Pöt tol ëënak? Anutuu Ru kopëtap neen kön wi kosang newasën ëa pötaanök. ¹⁹ Ngön ya mëmpna pöta songönte epël. Yesu pi ëwa pepap yangerak oröak wëënak omnarö pit pim ëwa pöten itaampnaaten kaaö ëen kouten kent ëa. Pöt pitëm wëwëet utpet pötaanök ëwaaten kaaö ëa. ²⁰ Omën utpetat yaaurö pit ëwaaten kaaö yaë. Pit pitëm yaaut tekeri sëpan pötaan kas ëak ëwaatak naaröön yaë. ²¹ Ën namp pi këet ngar öpna pöp ëwa pöt temanöm wasëpnaap. Pël ëen pim omnant yaaut Anutu pim ngönta ököök ima pöta songönte tekeri sëpnaat.”

Sonök Yesuu songönte war wesak ök mëea

²² Pël mëak Yesu pi pim ruurö tenring Yutia yangerakël saut. Pörek së wë omnarö i momëaut. ²³ Inon kak, Selim kak naë pörek i kësang wieëa. Pötaanök omnarö sëen Son piita i momëeim wëa. ²⁴ Akun pötak Erot pi Son wii kaatak nemoulmëen wiaan pël ëa.

²⁵ Pörek Sonë ru naröere Yuta omën namp pitëm i yamëa pötaan neneren ngön nga ela. ²⁶ Pël ëak pit Sonë naë së piin epël ök mëea. “Rë yanuulaup, ni omën namp ngaantak Yotan i pouuk niiring wë pim songönte war wesak ök mëean pöpön kön

wiaan ma? Omën pöpök omën i yemomëen omën pourö pim ngësäl sa pet yair.” ²⁷ Pël maan Sonök kangiir epël mëä. “Pi yok pangk yaë. Anutuuk omën namp omnant ëëpënëak weëre kosang nemangkën wiaan pimtök yok pangk naëpan. ²⁸ Arimtokëer ëwat wë. Ne ngaan epël niiaut. ‘Ne Yaö Mëëaup, Kristo won. Pi tapöpëen wet rëak wes nemëaup.’ ²⁹ Omën namp pim öng yaup koirën pöt öngöp pimtë naë së öpnaat. Pël ëen ompöpë karip pi naë wë pim ngöntöpë ngönte kat wiak ërëpërëp ëëpnaat. Pöta ök omnarö Yesuu naë yesën itenak nem lupmer ërëpsawi kaö yeë. ³⁰ Puukëer isëp. Ne irem.”

³¹ Omën ngaarëkaan irëaup pi omnant pout il niwesaup. Omën yangerakaan oröaup pi yangerakaanëp. Pi yangerakë omën epotëel ngön apnaat. Omën kutömweriaan irëaup pi omën epot pout il niwesaup. ³² Pi pim omnant itaampööre kat wi äautön ök yeniaanak omën narök kat wiak kön wi kosang newasën yeë. ³³ Omën namp pi kat wiak kosang wasëpnaap Anutuu ngönte këet pöt pet yaalmë. ³⁴ Anutu pim wes mëen waisa pipop pim Pulö mangkën peö ëaup. Pötaanök pi Anutuu ngön këet ya. ³⁵ Anutu pi pim Ruup lup sant elmëak ngarangk elniipënëak omnant pout pim moresi mowia. ³⁶ Pötaanök namp pi Ruupön kön wi kosang wasëpna pöp wëwë kosangtak wakaim öpnaap. Namp pi Ruupë këm ngönta ënëm naën ëëpna pöp pi wëwëet naön ëëpnaap. Anutu pim ya këlangönte pim rangk wiakaim wiaapnaat.

Yesu pi Sameria öngöpring ngönaak ëa

¹ Akun pötak Parisi ngönën omnarö pit ngön nent epël kat wia. “Yesu pi omnarö kësang pan i momëën pim ënëm yesën Sonë ruurö il yemowas,” pël kat wia. ² Pöt Yesu pi won, pim ruurö tenimënt omnarö i momëimaut. ³ Pël ëën Yesu pi ngön pöt kat wiak ten Yutia yangerakaan kaip tiak kaalak Kalili yangerakël saut. ⁴ Tenim kan sa pö Same-ria yangerak oröak seëau. ⁵ Pöök yesem Sameria yangerak ka naö Saika pël yamëëa pöök së oröaut. Ka pö Yakop pim ruup Yosep pim yang mena pöra naë wieëa. ⁶ Ka pöökë naë Yakop pim i öngöp ngaanëer tëau wieëa. Ten kan im Yesu koröpön ëën itaangkën këtëp luptak wëen i öngöp pöökë pourak wel aisëak kë yes.

⁷⁻⁸ Kë yesem wëen pim ruurö ten ka pöökë omnaröa ngësë kaömp sum ëënëak saut. Pël ëën pimënt wëen Sameria kak pörekaan öng namp i kolöpënëak sa. Së pim naë oröa. Pël ëën pi öngöpön iit nëmpënëak kimang mëëa. ⁹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ni Yuta omnampök yaanëp ne Sameria öngöppe. Tol ëënak neen i kimang yenëaan?” Pim mëëa pöt Yuta omnaröere Sameria omnarö pit omnant ngawi naën yeëa. Pötaanök mëëa. ¹⁰ Pël maan Yesuuk epël ök mëëa. “Ni Anutuu omën ompyaut nimpna pöten ëwat wë omën niin i kimang yeniak epop neen ëwat wëen talte neen kimang neaan nook i omnaröa kol mangkën nak wëwë kosangta yaö sëpna pöt nimp.” ¹¹ Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, ni i kepit wonöpök ëaanëp öngöp epö wali panëööp nim i won nasën yaaut yaan pipët tarëkaan öm?

12 Tenim äap Yakop puuk i öngöp epö tæk pimëntre pim ruuröere pim pol sêpsêpre purimakaö pörö neimau. Nuuk Yakop il mowesak i won nasën yaaut koiröm ma?” 13 Pël maan Yesuuk kangiir epël mëëa. “Omën i öngöp epöökaan yena piporö pourö kaalak iiten ëëpnaarö. 14 Ën omën nook iit ningkën nënëerö kaalak iiten naëngan. I köloköta olaim wë pöl arim lupötë wieë pötë menmen eim wëën ar wëwë kosangtak önëerö.” 15 Pël maan öngöpök epël mëëa. “Omën kaöap, i nim yaan pit nan. Pël ëën ne i pipët nak kaalak iiten naën ëëmaan. Pël äak eprek wais yokola pöt sêp wamaan.”

16 Maan Yesuuk epël mëëa. “Ni sê nim ompöp koirak epël waiseë.” 17 Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne omp wonöp,” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim omp wonöp yaan pipët yaap. 18 Ngaan ni omp mor nas waup. Pël äaupök peene omp namp niiring wë pipop nim omp yaapöp won. Nim ngön yaan pit yaap.” 19 Pël maan öngöpök epël mëëa. “Ne peene niin ëwat yes. Ni Anutuu tektek ngön yaaö namp. 20 Tenim ëarö pit rosir epöök wais Anutuun yaya maimaurö. Ën ar Yuta omnaröak pöt epël yak. ‘Omnaröa yaya mapena pörek Yerusalem kak.’ ” 21 Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni nem ngönte kat wiak kosang was. Akun nent orööpën sa. Pël äak tiar rosir epöök wais nem Pepapön yaya nemangan. Ën Yerusalem kak sêeta yaya nemangan. 22 Ar omën arim köpëlötön yaya yamëëaurö. Ën ten Yuta omnarö pöt tenim ëwatötön yaya yamëëaurö. Pöt tol ëënak? Anutu pim omnarö utpetetakaan kama yewa ya pöt ten

Yuta omnaröa naë oröa pötaanök. ²³ Akun nent temanöm sēpnaat äa pöt yok oröa. Pël ään omnarö piin yaap yaya yamëäaö pörö nem Pepapön pitēm lupötök yaap yaya mapnaat. Nem Pepap pi omën ke pëlöröaan kent yaaup. ²⁴ Anutu pi Pulö. Pötaanök omën piin yaya yamëëaurö pit lupötök yaap yaya map.” ²⁵ Pël maan öngöpök epël mëäa. “Ne ewat wë. Yaö Mëëaup orööpnaap, pim yapinte Kristo. Pim orööpna akun pötak omën epot poutëet war wesak ök niapnaap.” ²⁶ Maan Yesuuk epël mëäa. “Ne tapöp, niiring ngönaak yak epop.”

²⁷ Yesuuk pël yamëem wëän pim ruurö ten kaalak sē oröak pim öngöpring ngönaak yeäa pöten itenak yaan saut. Pël äak nampök öngöpön, “Ni oröpmor ömëak yewaisën?” pël nemaan. Ën Yesuunta, “Oröp äänak öng pipopring ngönaak yaan?” pöt nemaan äaut. ²⁸ Pël ään öng pöp i kepit pörek wiak kak sē omnaröen epël ök mëäa. ²⁹ “Waiseë. Itaampunëän. Omën namp e wais wë nem ngaan äaö pöt poutön ök yenäa. Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo koröp.” ³⁰ Pël maan pit kakaan oröak Yesuu ngësë waisa.

³¹ Akun pötak Yesuu ruurö tenök piin ke urak epël mëäaut. “Rë yanuulaup, ni kaömp nē.” ³² Pël maan pi epël yenia. “Ne nem kaömp ke nampöt wia pöten ar köpël wë.” ³³ Pël niaan ten ruurö neneren epël mëäaut. “Omën nampök kaömp nant wak wais mena koröp.” ³⁴ Pël yemaan Yesuuk epël yenia. “Nem kaömpöt epël. Nem wes nemëaupë ngönte ngaarëk wak pim ya ngön äaut mëmpa pötak nem kaömpöt yaë. ³⁵ Ar këere kaömp önëak epël aim. ‘Ngon kong nent won sēän këere

kaömp köp sēenak öpen,' pël aim. Pël äautak ne arēn ök niamaan. Omnaröen iteneē. Arim kēere kaömp yewaul arök pit nemēen neweē. Nem omēn nemēen öma akunet temanöm sa. ³⁶ Ya omēn namp kēet yeön ya pepap pi sumat yemangk. Ök tapël ya omēn namp nemēen wē pöp pi kangit mempaat. Pël ēen pim öpna pörö pit wēwē kosangtak öpnaat. Pötaanök omēn yangēntaupre yewaup piarip pouwaar ērēpsawi ē yaē. ³⁷ Pötaanök ngaanēer omēn namp pim ngön epël ēa pöt yaapēt. 'Omēn namp pi ya ngēntēn nampök kēet yeō.' ³⁸ Ne arim ngaan ya mēnak nangēntēnrekëlök om kēet önēetaan wes yanimē. Ya pöt narök mēnak ngēntēn kē oröaut. Ar om pep sak kēet önēet."

³⁹ Akun pötak Sameria omēn kēsang ka pöök wēaurö pit öng pöpē ngönte kat wiak Yesuun kön wi kosang wesa. Pöt öng pöp epël mēea. "Pi nem ngaan ēaö pöt poutön ök yenēa." ⁴⁰ Pël ēen Sameria omnarö pim naē wais pitring öpēnēak yema. Pël ēen pi akun nentepar pitring wakaimaut. ⁴¹ Pël ēen omēn selap pimtē kēmtakaan ngön kat wiak piin kön wi kosang wesak ⁴² öngöpön epël mēea. "Ten nim ngön pēente kat wiak omēn epopön kön wi kosang newasēn. Tenimtokta pim ngönte kat wiak epël kön yawi. 'Omēn epopök yangerakē omnarö utpetetakaan kama niöpnaap,' pöt peene kön yawi."

Yesuuk yang ngarangkepē ya omnamp pim yokotup ompyaö mowesa

⁴³ Akun nentepar won sēen ten Kalili yangerakël saut. ⁴⁴ Pöt Yesu pimtök pimtēen wet rēak tekeri wesak epël ök ēa. "Tektek ngön yaaö namp pimtē

kaare yangerak wëen omnaröak pi kaö nasën wë wesak piin yaya nemaan ë yaë.” ⁴⁵ Pël ëak Kalili yangerak së oröaut. Pël ëën Kalili omnarö pit Yesu piin itenak ërëpsawi yaë. Pöt wet réak pit pourö Yerusalem kak Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wëen pi ya yamëngkën itena. Pötaanök pi sëen ngöntre kar yaalmë.

⁴⁶ Ten Kena kak Kalili yangerak së oröaut. Pörek pimtë ngaan maan i yaaptak wain i sa pörek. Pël ëën kak pörekë naë Kapaneam kak pörek yang ngarangkep pim ya omën nampë yokotup yauman wieëa. ⁴⁷ Pël ëën pöp pi Yesu pim Yutia yanger sëp wesak Kalili yangerak së yaarö pöt kat wiak pim naë wais oröak epël kimang yema. “Nem yokotup yauman kaö panë yeem wel wiipënëak yaë. Pötaanök ni tepër së nem yokotup ompyaö wasumëak yewais.” ⁴⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ar retëng it köpëlöt arim itöök pet naalniin ëën pöt kön wi kosang newasën ëënëërö.” ⁴⁹ Pël maan omën pöpök epël yema. “Kaöap, teënt pan sëpa, nem yokotup wel wiipanok.” ⁵⁰ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni së, nim yokotup öp wëërek.” Pël maan omnamp Yesuu ngönte wa yaap wesak kaalak kakë yes. ⁵¹ Pël ëak pi kan kourak yesën pim inëen ruurö së koirak epël ök mëëa. “Nim yokotup yok öp sak wë.” ⁵² Pël maan pi pitën akun taltak ompyaö sa pöten pëlpël maan pit epël mëëa. “Kusi, kët luptak wëen pim koröp es nga pöt won sa.” ⁵³ Pël maan pepap pi pimënt epël kön wia. “Akun taptak Yesuuk neen, ‘Nim yokotup yok öp öpnaap, pël neeautep.’ Pël ëak piire pimorö Yesuun kön wi kosang wesa.

⁵⁴ Yesu pi Yutia yangerakaan Kalili yangerak sē orōak retēng weēre kosang pipēt kaalak ēen nentepar pēl saut.

5

Yesuuk Petesta i kaōök omēn namp ompyaō mowesa

¹ Wē akun nentak Yuta omnarō pitēm akun ngēēngk nent temanōm sēen ten Yesu piiring Yerusalem kakē saut. ² Yerusalem kak naē sēpsēpōrōa ka kanra ēōök i kaō nent Yuta ngōntak Petesta pēl yamēēaut wieēa, pōta ēōök kēt kosōp ka mor nas wieēa. ³ Ka pōtē omēn yauman ke nentere nent yaaurō, it ngaap saare ing il tēaōre omēn kēl wēere pēl ēaurō wē i kaō ētēp elmēēpēnēak kor wakaima. ⁴ Akun nantē Akōp pim ensel namp wes mēen wais i kaō ētēp elmēēn ētēp yaēēn omēn wet rēak ilapna pōp pim yaumante won sēpnaat. ⁵ Pēl ē yaaurek omēn namp kēt kosōp ka nentak wieēa. Pi yauman eim wēēn akun wali pan kris-maki 38 pēl won saup wieēa. ⁶ Yesu pi omēn pōp ka uraan itenak akun wali yauman eimaup pōten ēwat wē omnampōn epēl yema. “Nim yaumante won sēpēnēak kent saan ma?” ⁷ Pēl maan yauman omnampōk epēl yema. “Kaōap, i kaō ētēp yaēēnaar omēn namp wa neulēpnaap won. Nemtok sumaat pangk naēn ēak ilamēak yaēēn wet rēak saupōk il yenewas.” ⁸ Pēl maan Yesuuk epēl yema. “Ni wal ē tauak nim korumōnte wak kan sē.” ⁹ Pēl maan tapētakēēr ompyaō sak pim urte wak kan yes.

Yesu pim omnamp ompyaō mowesa akun pōt kē yesa akunetak ēa. ¹⁰ Pōtaan Yuta omēn kaōarōak omēn ompyaō mowesa pōpōn epēl mēēa. “Peene

akun epët kē yesa akunet. Nim korumönte ömë pötaan nga wia.” ¹¹ Pël maan omën ompyaö sa pöpök pitën epël mēëa. “Omën nem ompyaö newesaupök nem korumönte wak sum pël neeautep.” ¹² Pël maan pit epël pēël mēëa. “Omën talēpök nim korumönte wak sum pël yenia?” ¹³ Pël maan omën ompyaö sa pöp omën tok kēsang ēaan Yesu omën pöröak irikor ēak yesën köpël ēak ēngk ma e wesa.

¹⁴ Ēnēmak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöetak sē omën pöp koirak epël yema. “Ni ompyaö saupök kaalak utpetat ēēnganok. Pël ēēmē pöt omën könöm nant nim yaumante il niwasēpna pöt nim naē orööpnaat.” ¹⁵ Pël maan omën ompyaö mowesa pöp Yuta kaöaröa naē sē epël mēëa. “Omën ne ompyaö newesa pöp Yesuuk ēa.” ¹⁶ Pël maan Yuta kaöarö pit pöten kat wiak kē yesa akunetak Yesuuk omnamp kēkē mowesa pötaanök pörek ngēs rēak kööre tok elmēak mēmpēnēak kent wia. ¹⁷ Pël ēēn Yesuuk kangiir epël mēëa. “Nem Pepap pi akun poutē ya yamēngkaup. Pötaanök ne ök tapël yeē.” ¹⁸ Pël maan Yuta kaöarö pit akun pötak Yesu mēmpēnēak nga kup ria. Pöt pi pitēm ngön kosang wiaut ilap riak kē yesautak ēa pötaanök. Pi Anutu pim Pep panēēp yamēm Anutuu ök sak pimtēēn omnaröen pet elmēa. Pötaanök pit pouteparēēn pi mēmpēnēak ngön ē kosang wesa.

Yesuuk pi ya weëre kosangöt wak wē pël ök mēëa

¹⁹ Yesu pi kangiir yema. “Ne yaap pan niamaan. Ruup ne nemtē könöök omën nant naēngan. Nem Pepap yamēngkēn iteempa pöt mēmpaat. Pötaanök omnant nem yeē epot nem Pepap yaēēnak ök yeē.

20 Nem Pepap ne pim Ruupön kent äak pimtë omnant yamëngka pout neen pet elnëeim wë. Pël äak kaalak munt kësang nant pet elnëen pöt epot il wesak mëmpa pötön ar yaan sënëet. 21 Nem Pepap pi omën wel wiaurö wal ë moulmëak wëwë yemengkaupök tapël Ruup neenta nem kentöök omën narö wëwë yemengkaup. 22 Nem Pepap pi omnarö ngön yaatak kom naalmëen yaaup. Ngön ya yamëngka pöt pout ne nenaup. 23 Pötaanök omën narö Pepen yaya mapnaarö, ök tapël Ruup neenta yaya neapnaat. Ën omën Ruup neen yaya nenëaan ëëpnaarö pit Pep nem wes nemëaup piinta yaya nemaan ëëpnaat.

24 “Ne yaap pan arën niamaan. Omën namp nem ngönte kat wiak nem wes nemëaup piin kön wi kosang wasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. Ne pi ngön yaatak naulmëëngan. Pi yok wel yawiaurek sëp wesak peene wëwë kosangtak wë. 25 Ne yaap pan arën niamaan. Akun orööpënëak ëa pöt yaarö. Pötaanök omën wëwë kosangtak naön lup wel wiaurö pit peene Anutuu Ruup nem ngönte kat wiipnaat. Pël äak këëkë kat wiipna pörö wëwëeta öngpök ilapnaan. 26 Nem Pepap pi wëwëeta songönte. Pötaanök pi pim Ruup ne elnëen neenta wëwëeta songön saup. 27 Ne Omën Këep. Pötaanök ar omnarö ngön ya mënak kom elniimëak weëre kosang nenaup. 28 Ar epëten yaan sak ëëngan. Akunet temanöm yesën omën wel yangaöök wieëaö pourö nem ngönte kat wiak 29 wal ëëpnaat. Omën ompyaö ëaurö pit wal äak wëwëetak öpnaan. Ën omën utpetatringörö pit wal äak nem naë ngön ya mëmpnaat.”

Naröak Yesuu songönte war wesak ök mëä

³⁰ Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne omën nant nemtë könöök naëngan. Nem Pepapök ëëmëak neea pöl ne omnarö ngön ya yemomëngk. Nem ngön ya yamëngk pöt wotpil panë yeë. Pöt ne nemtë könöök naën, wes nemëaup pim könöök yeë. ³¹ Nem ngön ök yeniak epot nemtë könöök nant nemtok nga ilak yeniak talte ar kat wiak yaap ma kaar wasënëët. ³² Nem Pepapök nem songönte aan yaap ëëpnaat. ³³ Ar ngaan omën narö Sonë naë wes mëen pëel maan puuk nem ya yamëngkautaan ngön këët ök mëä. ³⁴ Nem Pepapök nem songönte ök yaaup yak omën nampök nem songönte ök apëna pötaan ne kön selap naën. Pël yeëetak ar neen kön wi kosang wasën Anutuuk ar utpetatë öngpökaan niöpëneak Sonë nemëen ök niia pöt kön wiinëak ök yeniak. ³⁵ Son pi kalaötë rangiak ëwa yeë pöl omnarö ar ëwa elniin akun kot nent ëwa pöön ërëpsawi ëan. ³⁶ Ar nem songönte ëwat sënëak omën munt nantök pet yaalni. Omën weëre kosang pöt Sonë neekël utak niia pöt il yewas. Omën epot pout mëmpö së mën pet irumëak Pepak neeaut. Pötaanök nem ya yamëngk epot pimtök omnaröen nem songönte pet yaalni. Pël ëën ar itenak neen, ‘Pi Pepapök wes mëen irëa,’ pöt kön wiinëët. ³⁷ Pep, nem wes nemëaup, pimtök nem songönte tekeri wes nina. Ar pim këmtakaan ngön kot nent kat wiire ë kos itempö pël naënörö. ³⁸ Pël ëak pim ngönte arim naë wi naön. Pöt ar Pepak wes mëaup nemëen kön wi kosang newasën yeë. ³⁹ Ar wëwë kosangtak önëak ngönën pepeweri ngön wia pipot pout sangk kelak kat yawiaurö. Ngön pipotök

nem songönte war wes yaningk. ⁴⁰ Pël yaëënak arökëer nem naë wais wëwëet önë pötaan kaaö yeë. ⁴¹ Ne omnaröak yaya neapnakök naën. ⁴² Ën arën ne ëwat wë. Arim lupöt Anutuun rë noolaan wë. ⁴³ Nemtok nem könöök newaisën. Nem Pepapök wes nemëën waisën ar ne sant newesak nem ngönte ngar naön yeë. Ën omën namp pim könöök waisëpna pöpökëer ar pi sant mowesak pim ngönte kat wiinëët. ⁴⁴ Ar arimtok arimtëën neneraan yaya aimeë Anutu kopëtapök yaya niapnaaten kaaö yaauröak tol ëak Anutuun kön wi kosang wasën? ⁴⁵ Arök nook Pepa naë arimëën ngön ya mëmpaat wasngan. Moses pim ngön kosang retëng ëaut wia pipotök ar ngön yaatak niulëëpnaat. Moses pim ngön kosang retëng ëa pötök, 'Tiar kaamök elniipnaat,' pël yewas. Pël naëpan. ⁴⁶ Moses pim ngön retëng ëa pipot nemëën retëng ëaut. Pötaanök ar pim ngön pout kat wiak kosang wesan talte nemotta tapël kat wiak kosang wasën. ⁴⁷ Ar pim ngön retëng ëa pöt kat wiak kosang newasën ëauröep tol ëak nemotta kosang wasën?"

6

*Yesuuk omën 5000 pörö kaömp mena
(Matiu 14:13-21; Maak 6:30-44; Luk 9:10-17)*

¹⁻⁴ Yesu pi ngön pit më pet irak wë Anutuu mait elmëa akun ngëëngk pöt temanöm yesën, Kalili i kaö yapin nent Taipirias pöökë we naöökël saut. Pël ëën omën selap pan pi yauman omnarö ompyaö yemowasën itenaurö yak pim ënëm waisa. Pël ëën ten Yesu pim ruuröaring rosir naöök is wel aisëak ⁵ itaangkën omën kësang pan

yewaisën Yesuuk Pilipön epël yema. “Omën selap eporö kaömp tarëkaan wak mangkën pangk eëpën?” ⁶ Pöt pimënt pöp pim eëpnaat kön wieëak Pilipön ököök mëä. ⁷ Pël maan Pilipök epël yema. “Tiar yok pangk mon kësang 200 kina pöta kön kaömp sum äak mempenaatep pöteta omnarö pangk naëpan sa.” ⁸ Pël maan Yesuu ru namp Entru, Saimon Pita pim nangapök Yesuun epël yema. ⁹ “Yokot omp ulwas namp e wë epop pim naë kaömp kotut mor nas ën i kaö imën kot naar pël äaap epteparök tiar omën selap eporö pangk naëpan sa.” ¹⁰ Pël maan Yesu itna pöt nön kësang naö wieëa. Pël eën ten pim ruuröen epël yenia. “Ar omnaröen wel aisapën maë.” Pël niaan omnaröen maan wel aisëa. Omp pörö kësang pan 5000. ¹¹ Pël eën Yesuuk kaömp pöt wak Anutuun yowe mëak mampö së pet irak kaalak i kaö imënaar wak tapël äak mangkën pangk äa. ¹² Pël eën pit na pet irën Yesu pi ten pim ruuröen epël yenia. “Ar kaömp yenem kaö olëa epot wieë utpet eëpanok wa top eë.” ¹³ Pël niaan ten kaömp mor nas pöteparë kaut wa top äak kër 12 pötë waulön peö äaut.

¹⁴ Omnarö pit pim retëng äa pöten itenak epël yema. “Omën epop Anutuu tektek ngön yaaö kaöap tiarim kor wakaima pöp yangerak orööpnaat pël aan kat wia tapöp.” ¹⁵ Pël mëak pit Yesu moröak pitëm kaö was ulmëepënëak yaëen pimënt itenak kaalak rosiraöökë sa.

*Yesu i kaöökë roro sa
(Matiu 14:22-23; Maak 6:45-52)*

¹⁶ Wiap kan kët yeilaan Yesuu ruurö ten i kaö eöökël ngemëaut. ¹⁷ Pël äak pörök oröak wëen

Yesu newaisën wiaan koö olaan ruurö tenimënt wangaöök ilëak Kapaneam kakël saut. ¹⁸ Pël ëak yesën kent kësangpel yamöön kaö maat kësang panë yamöa. ¹⁹ Pël ëën ten kaö ma ilë luptak 7 ma 8 kilomita pöta ök yesem itaangkën Yesu pi i kaöökë roro wangaöökë naë yewaisën ten itenak kas ëaut. ²⁰ Pël ëën Yesuuk epël yenia. “Nemtok yeërek kas ëëngan,” pël yenia. ²¹ Pël ëën ten pi wangaöök wa moulmëënëak yaëen tapëtakëer tenimtë san pörek jaarö.

Omnarö Yesu koirëpënëak ap wesa

²² Ëlpamök omnarö i kaöökë ëngk komuntakël wëen sa pörö pit wal ë Yesuun ap wesak epël mëea. “Kusi rö kan wang kopëtaö wiaan iteengk pöök Yesu om wëen pim ruurö pitëmënt saut.” ²³ Pël yamëem wëen Taipirias kakëlaan wang nant kusi-itak Yesu pim kaömp Anutuun yowe mëak omnarö mangkën na pörek së oröa. ²⁴ Pël ëën omën Yesu pim kaömp mangkën na pörö pit itaangkën Yesure pim ruurö ten pitëm naë won. Pël ëën wang nantë ilëak Yesuun ap wasö Kapaneam kakë waisa.

Yesu pi wëwë koirëpena pöta kaömpët

²⁵ Pörek wais i kaöökë ëngk komuntak Yesu koirak epël yema. “Rë yanuulaup, ni taan epël waisaup?” ²⁶ Pël maan Yesu pi kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar nem retëng weëre kosangring pet elniin itenan pötaan won, om kaömpöt ningkën nëen kep elnia pötaan pëen neen ap wasö waisan. ²⁷ Ar kaömp lëngë sasa yangerakë epëtaan pëen ya kaö mëngkanok. Kaömp munt arim nak wëwë kosangtak önë pötaan weë ngentiak ya mëmpun. Kaömp pöt Omën Këep

nook ar nimpaat. Pöt nem Pepap Anutu puuk ne wewë kosangët nimpëak yaaö neeaö pöt tekeri wesa. Pötaanök nook ningkën nak wewë kosangtak önëët.”²⁸ Pël maan pit epël yema. “Ten tol ëak Anutu pim yaat mëmpun?”²⁹ Pël yemaan Yesuuk kangiir pitën epël yema. “Anutu pim yaat mëmpunëak pöt pim wes mëen waisaup neen kön wi kosang wasënëët.”³⁰ Pël maan pit kangiir ngön epël yema. “Ni retëng talte yaëen ten itenak nim ngönte kön wi kosang niwasën? Ma ni ya oröpët mëmpëep?”³¹ Tiarim ëarö yang pultak imeë kaömp mana pëenë neima. Pöt ngönëntak epël retëng ëa. ‘Pi pit nëmpënëak kutömweriaan kaömp meneima.’”³² Pël mëak Yesu pi kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Moses pi kutöm kaömpöt nemangkën eima. Nem Pepapök kutöm kaömp yaapöt yaningk.”³³ Kaömp Anutu pim yaningk epët kutömweriaan irëaut. Pötaan omën pourö nak wewë koirënëak irëaut.”³⁴ Pël maan pit epël yema. “Kaöap, ni kaömp epët kët poutë ten nineim öm.”

³⁵ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nemënt tapöpök arim wewë koirënë pöta kaömpët. Pötaanök omën namp nem naë waisëpnaap pi kaalak këen naëpan. Ën namp pi neen kön wi kosang newasëpna pöp pi iitenta naëpanëep.”³⁶ Ne arën epël niiaut. Ar nem yaautön iteneëak kön wi kosang nenewasën yeë.”³⁷ Omën pourö Pepak nem ngësël waisënëak niiaurö nem ngësë waisënëët. Pël ëen nem naë waisën nook yok pangk ke nanuurngan. Won pan.”³⁸ Ne nemtë könöök ya mëmpëak kutömweriaan neiraan. Nem wes nemëaup pim könöök ya mëmpëak yangerak wes

nemëen irëaut. ³⁹ Pötaanök omën wes nemëaupë kentöök epël ya. Omën nemëen nenaö pörö namp il nanimëengan, won. Akun kaöaöök nenaül wal ë niulëemaat. ⁴⁰ Nem Pepapë kentöök epël ya. Omën narö it këekë nengënak ne Anutuu Ruup pöt kön wi kosang newasënëerö ar wëwë kosangtak önëerö. Pël ëen akun kaöaöök nook ar wal ë niulëemaat.”

⁴¹ Yesu pi pimtök pimtëen, “Ne kaömp tapët kutömweriaan irëaup,” wet rëak pël mëea. Pötaanök Yuta omnarö pit piin ya sangën ëak pimëen kaaö ngön mëea. ⁴² Pit neneren epël mëea. “Omën epop Yesu, Yosepë ruuppe. Tiar pim ëlre pepaarën ewat wëep. Pi tol ëenak, ‘Ne kutömweriaan irëaup,’ pël ya?” ⁴³ Pël yemaan Yesuuk epël yema. “Arimënt neneren kaaö ngön mangan. ⁴⁴ Omën namp pi pim könöök nem ngësë newaispan. Nem Pepapök mök ë momëenak nem ngësë waisëpnaat. Pël ëen nook akun kaöaöök wal ë moulmëen wëwëetak öpnaat. ⁴⁵ Anutuu tektek ngön yaaurö pitök nem ngësël waisëpnaaröaan wesak ngön nent ngönëntak epël retëng ëaut. ‘Anutu pi omën pourö rë niulöpnaat.’ Pël ëen omën narö Pepa ngönte kat wiak ewat sënë pörö nem naë waisënëët. ⁴⁶ Arim naëaan nampök nem Pepapön itnaangkënorö. Anutuuk wes nemëaup nookëer nem Pepapön itenaup. ⁴⁷ Ne yaap pan niamaan. Namp pi neen kön wi kosang newasëpnaap pi wëwë kosangtak öpnaap. ⁴⁸ Nemënt kopët tapöpök arim wëwë koirënë pöta kaömpët. ⁴⁹ Ngaanëer arim ëarö pit yang pul-tak kaömp mana pëenöt neimeë ulöp sak wel wi saurö. ⁵⁰ Ën kutömweriaan kaömp nak kö nasënganëët nem naë epët. ⁵¹ Wëwë kosangta

kaömp epët kutömweriaan irëaut. Pötaanök narö ar kaömp pöt nënë pörö wëwë koirënëët. Nem kaömp ar nimpa pöt nemtë mësëpët yangerakë omnarö wëwë koirënëëtaan nimpaat.”

⁵² Pël maan Yuta omnarö pit pitëmënt neneren epël mäak ngön nga yaal. “Omën epop pi tol äak pim mësëpët tiar ningkën nëmpenäak ya?”

⁵³ Pël yemaan Yesuuk kangiir epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ar Omën Këep nem mësëpët nëere nem iit në pël naën ëënë pöt wëwëetak naön ëënëët. ⁵⁴ Omën nem iire mësëp nënë pörö ar wëwë kosangtak wëen ënëm akun kaöaöök wal ë niulëëmaarö. ⁵⁵ Pöt tol ëënak wasnganok. Yangerakë kaömp pöt kaömp pasut. Ën nem mësëp epët kaömp panëët, i epët i kë panëët. ⁵⁶ Pötaanök omën narö ar nem iire mësëp pöt në seim önë pörö ar neering wëen ne arring wakaim ömaat. ⁵⁷ Nem Pep wëwë pepapök wes nemëen irëaut. Pötaanök ne pim wëwëetakël wëaup. Ök tapël omën ne neneim önëerö ar nem wëwëetakël wakaim önëët. ⁵⁸ Kaömp kutömweriaan irëa epët arim ëaröa ngaan yang pultak neimeë ulöp sak wel wieima pötaat won. Omën narö kaömp epët nënë pörö akun wali pan wëwëetaring wakaim önëët.”

⁵⁹ Yesu pi Kapaneam kak wë Yuta omnaröa ngönën tupta kakaati ngön pipot ök mäak rë mouleima.

Wëwë kosangtak öpena ngönte Yesuu naë wia

⁶⁰ Pël maan Yesuu ënëm yaaö narö pit ngön pipot kat wiak neneren epël yema. “Ngön epot könöm yesëp. Talëp kat wiipën?” ⁶¹ Pitëmënt neneren kaaö ngön yemaan Yesu pimtë könöök itenak epël

yema. “Ar ngön pipot kat wiin utpet yaë ma? ⁶²Ma ar itenaan Omën Këëp ne nem ka songöntakë kaalak isën pöt tol ëënëërö? ⁶³Pulöök tiar wëwëat yaningk. Omnaröa weëre kosangöök yok pangk pël naëpan. Nem ngön ök yeniak epot kat wiak kosang wasën Pulöök arring wëen wëwëetaring önëët. ⁶⁴Pël ëënëëtak arim tekrakaan omën narö pit kön wi kosang newasën eim.” Pël mëëa pöt Yesu pi omën pimëën kön wi kosang newasën ëëpnaaröere ën pimëën kup mowiipna pöpön wet reak ewat wëa. ⁶⁵Pël mëak yal menak epël yema. “Songön pi taptaanök epël niaut. ‘Omën narö nem Pepapök kan mowasëpnaarö pitëmënt nem ngësël waisëpnaat,’ pël niaut.”

⁶⁶Yesu ngön pötaan pim ënëm yaaö narö selap pit pi sëp mowesak sa, piiring kaal wak naën. ⁶⁷Pël ëën Yesuuk ten pim ru 12 pöröen epël pëël yenia. “Arta sëp newesak sën ma?” ⁶⁸Pël niaan Saimon Pita puuk epël yema. “Aköp ten talëpë ngësë sën? Ten nimtë ngöntakaan wëwë kosangët yeö. ⁶⁹Pël niaimeë ten niin kön wi kosang wesak ni Anutu pim omën ngëëngkëp pël yaniwas.” ⁷⁰Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Ne ar yokot 12 ëak wa niulëaut. Tol ëënak arim naëaan namp Setenë ënëm yeë?” ⁷¹Pël niaa pöt pi Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim yokotup piinök niaa. Pi Yesu pim ru 12 pörö tenëkaan namp pi pöpök wë ënëmak Yesuun kup mowiipnaap.

7

Yesuu nangarö pit piin kön wi kosang newasën ëa

¹ Wë enëmak Yesu pi kaalak Yutia yangerakël sëpnaaten kaaö eën Kalili yangerakël sa. Pöt Yuta ngarangköröak pi mëmpënëak nga wëen kat wiak nasën éa. ² Yuta omnarö akun ngëengki nent wiire këra ép ka yaaö akun nent temanöm yesën ³ pim nangaröak epël ök yema. “Ni kak eprek sëp wesak Yutia yangerakël së. Pël äak retëng nant yaëen nim ruurö itaampnaan. ⁴ Omën namp pi pim yaautön omnarö itenak kent eëpënëak pöt ëlëep naën yaaup. Ni retëng weëre kosangringöt yaaup. Pötaanök pitëm tekrak së wë yoolök pël yaëen omën pourö it ningampnaan.” ⁵ Pim nangarö pitta piin kön wi kosang nemowasën. Pötaan pël yema. ⁶ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Arimtokëer akun pasutë eënëet. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akun pöt ngolöp yaë. ⁷ Omën ngönën wonörö pit arimëen yok pangk kööre tok naalniipan. Pit nemëenökëer kööre tok yaalnëaurö. Pöt nook pitëm utpet yaaut war wesak yemak. Pötaanök nemëen kööre tok elnë yaë. ⁸ Pötaanök arökëer tiarim akun ngëengki pipten itaampunëen seë. Ën ne pöt nem ya yamëngkaut pet elmëëma akunet ngolöp yaëerek peene nasëngan.” ⁹ Pël mëak Yesu pi Kalili yangerak om wakaima.

Yesu pi akun ngëengktak Yerusalem kakë sa

¹⁰ Wëen nangarö wet rëak wa topöök së wëen enëmak sa. Omnarö itaampnanëak ëlëep sa. ¹¹ Pël eën Yuta ngarangkörö pit wa topöökë öngpök ap wasën won eën epël mëëa. “Omën pöp tarëk wë?” ¹² Pël yemaan omnarö pit pimëen ngön laaök neneren naröak, “Ompyaö yaaup,” pël yemaan naröak, “Won, pi omnarö lup wa irikor

yaalmëaup,” pël mëëa. ¹³ Pöt pit Yuta kaöaröen kas ëën ngaarëk wesak naën ëlëëp pitëmënt pël ëa.

¹⁴ Akun ngëëngk pöta luptak Yesu pi Anutuu ngönën tup kaöeta kakaati së omnaröen ngönën ök yema. ¹⁵ Pël ëën Yuta ngarangkörö pit yaan sak epël mëëa. “Omën epop tiarim pep kaatak neilaanëppe. Pi tol ëak pepeweriaan ngönën songön ëwat sak ök ya?” ¹⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Nem ngön arën ök yeniak epot nemtëët won. Anutuu ngönötök ök yeniak puuk ne wes nemëën waisaut. ¹⁷ Pötaanök narö ar Anutuu këm ngönta ënëm ëënë pörö nem ngön ök yak epotë songönöt ëwat sënëët. Pël ëak ar nemtok rëak yeëan ma Anutuuk ök neaan yeëan pöt ëwat sënëët. ¹⁸ Omën namp pimtë könöokaan apna pöp pimtök pimtëën koröp ngar wak apnaat. Ën omën namp pi pim wes mëaupë yayaat orööpënëak ya mëmpëna pöpön korar won, wotpil yaë pël mapnaat. ¹⁹ Ngaanëër Moses puuk ngön kosang retëng ëaut wiaan ngar naön yaaurö. Tol ëënak ne nempunëak yeë?” ²⁰ Pël maan omnaröak kangiiir epël yema. “Urmerap nim lupmeri ilëak wëën kaökaö saup. Talëpök ni nimpënëak yaë?” ²¹ Pël maan Yesu pi epël yema. “Ne kë yesa akun ngëëngktak retëng weëre kosang kopëtet ëën ar yaan sak yeë. ²² Moses puuk arim yokoturöa koröp kaut ilënëak niaa pipët yaap Mosesök nga ilak neniaan. Ngaanëër arim ëaröak ngës rëaut. Pël ëautak Moses puuk rangk niaan kë yesaö akunatë arim yokoturöa koröp kaut ileim yeë. ²³ Ar Moses pim ngön kosangöt ilap ringanëak kön wieimeë arim yokoturö kë yesa akunatë pitëm koröp kaut il

yeë. Pël yauröak oröp eën kë yesa akunetak nook omën yauman wiakaïma namp ompyaö yemowas pötaan nemëen ya sangën yeë? ²⁴ Ar itöök itneë ngön köntak angan. Omnant ompyaö wesak kön wi sokolak wotpil kanöökël ë pël ëëë.”

Omnanaröak Yesuun, “Pi Kristo ma?” pël mëëa

²⁵ Yerusalem kakaan omën naröak epël yema. “Omën mëmpënëak aim pöp e tapöp. ²⁶ Iteneë. Pi yoolök wë ngön ök yeniaan omën kaöaröak pit ke urak nemaan yaëep. Ma pit kön wiin pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp yaë ma? ²⁷ Pël ëaap tiar pim ka songönten ewat wë. Pi Anutuu Yaö Mëëaup Kristo ëanéen tiar pim ka songönten köpël ëan tapön.” ²⁸ Pël maan Yesu pi ngönën tup kaöetak ngönën ök yamëem ngön ëak epël yema. “Ar yaap neen ewat wë, nem ka songöntenta ewat wë ma? Ar pël naën yeëetak ne nem könöök newaisënëp. Nem Pepapök wes nemëen waisaup. Pi këep. Ar piin köpël wë. ²⁹ Ën ne piin ewat wë. Pöt ne ngaan piiring wakaimaupök puuk wes nemëen waisaup.” ³⁰ Pël maan pit wii motëepënëak kön wiin mor könöm ëa. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën ngolöp yaëen yak mor könöm eën sëp wesa. ³¹ Pël eën omën selap piin kön wi kosang wesak epël mëëa. “Omën epop Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo tapöp koröp. Omën munt nampök ënëm oröak pim retëng yaë epot il nemowaspan sa.”

Polisörö Yesu wali öpënëak sa

³² Omnarö ngön laaök pël yemaan Parisi ngönën omnarö kat wiak kiri ar yaaö kaöaröen ök maan polis narö Yesu wak wii tëepënëak wes mëen sa.

³³ Pël èen Yesuuk epël yema. “Akun kot nent ne ar-ring wë olëak kaalak nem wes nemëen waisaupë ngësë sumaap. ³⁴ Pël èen arök yok pangk ngaöl ë wais ne koirak itnaangkan. Ma nem öma pörekta ar pangk newaisngan.” ³⁵ Pël maan Yuta kaöarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Pi talël sëen tiar ngaöl ëëpenaaten ya? Ma tiarim kar Krik omnaröaring wëaurö pitëm naë së Krik omnarö rë moulöpënëak ya ma? ³⁶ Pi, ‘Ngaöl elnëënëetak yok pangk koirak itnaangkan,’ pël niak kaalak, ‘Nem së öma pörek ar yok pangk newaisngan,’ pël yenia epëtep, tol ëënak yenia?”

Yesu pi wëwë kosangta i köloköt yaningk

³⁷ Yuta omnarö pitëm akun ngëëngkët wieë pet irëpënëak temanöm yesën akun nent ngëëngk we-sak wa top kaö yeëa. Akun pötak Yesu pitëm tekrak wal ë ngön ëak epël yema. “Omën namp iiten èen pöt wais nem naëaan iit nëmpnaat. ³⁸ Anutuu ngönëntak wia pöl, ‘Omën narö neen kön wi kosang newasëpnaarö i yaapötë kölok olaim wë pöl pitëkaan wëwë kosangët oröeim öpnaat.’ ” ³⁹ Yesu pim ngön mëëa pipët Pulöön kön wieëak mëëa. Pi Pul pö omën piin kön wi kosang wasëpna pöröaan wes mëen pitëk ilapnaat weseëak mëëa. Akun pötak Yesu pi pim ë rangi urtak nawisën wiaan Pulö neiraan. Pötaanök mëëa.

Omnarö kom ëak tok nentepar sa

⁴⁰ Pël maan omën narö pöten kat wiak epël mëëa. “Omën epop pi yaap Anutu pim tektek ngön yaaup tiarim kor wakaim pöp.” ⁴¹ Pël yemaan naröak epël mëëa. “Epop Yaö Mëëaup, Kristo tapöp.” Pël maan naröak epël mëëa. “Kristo puuk pöt Kalili

yangerakaan newaispan. ⁴² Ngönentak epël wia. ‘Kristo pöp Tewit pim kurmentëkaan orööpnaap. Pötaanök Tewit pim wakaimaurek Petelem pörek orööpnaat,’ pël äaut.” ⁴³ Pël maan omnarö pit komkap eën tok nentepar sa. ⁴⁴ Pël äak naröak Yesu wii motëepënëak kön wiin mor könöm eën söp wesa.

Omën kaöarök Yesuun kön wi kosang newasën äa

⁴⁵ Polisörö pit kaalak së Parisi ngönën omnaröere kiri ar yaaö kaöaröa naë oröön, “Ar tol eënak pi koirak newaisën yeë?” pël mëëa. ⁴⁶ Pël maan polisörö pit kangiir epël mëëa. “Ngaan omën epopë ngön ya epël naënte.” ⁴⁷ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit epël mëëa. “Pi arënta morök elnia ma? ⁴⁸ Ten Parisiire ngönënë kaöarö nampökta piin kön wi kosang yemowas ma? Won. ⁴⁹ Omën ngön kosang wiaut köpël piporö Yesuuk morök elmëën piin kön wi kosang wesa pörö pit Anutuuk kangut elmëën kö sëpnaarö.” ⁵⁰ Pël maan pitëm kar namp Nikotimas ngaan Yesuu naë sa pöpök pitën epël mëëa. ⁵¹ “Ma tiarim ngön kosang nentak omnarö pas ngön yaatak ulmëëpen pël wia ma? Won. Pötaanök tiar pim songönten kat wiakök omën pipot elmëëpenaat.” ⁵² Pël maan pitök kangiir epël mëëa. “Niinta Kalili omën namp ma? Ngönentak ngön wia pipot këëkë sangk kelak ewat së. Anutuu tektek ngön yaaö namp Kalili yangerak naarööpanpe.”

8

Öng utpet yaaö nampë ngönte

¹ [Omën pourö pitëm kaatë repak sëen Yesu pimënt Olip tomökël saut. ² Pël äak pörekaan ëlpamök röökëer kaalak ngönën tup kaöetakë saut. Pël ëen omën pourö pim ngësë waisën pi wel aisëak pitën ngönën ök yema. ³ Pël yaëen ngönënë ngarangköröere Parisi ngönën omnarö pit öng namp ompringëpök omp këkainëpring yaëen itenak mësak Yesuu naë wais pitëm tekarak tau moulmëak epël yema. ⁴ “Rë yanuulaup, öng epop ompringëpök omp maimapring yaëen itena. ⁵ Pël äautep Moses pim ngön kosangtak pöt öng ke pëlörö kël mö wel wiipënëak äautep ni tol amte?” ⁶ Pitëm mëea pöt pit pi morök elmëen ngön nent maan ngön yaatak moulmëepënëak kön wiak yema. Pël ëen Yesu pi wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁷ Pël yaëen pit piin pëel mëak rangkëer yaëen wal ë tauak epël yema. “Arim tekraakan namp saun wonöp wë pöt puuk wet rëak kël mööp.” ⁸ Pël mëak pi kaalak wel aisëak mor wotöök yangerak retëng yaë. ⁹ Pël yaëen pit ngön pöt kat wiak ngarangkörö wot raan omën pourö pöp pöp oröak yesem won sa. Pël ëen Yesu pimënt wëen öngöp pim naë taueëa. ¹⁰ Pël ëen Yesu pi we riak öngöpön itenak epël pëel yema. “Öng epop, omën ni mës niwak waisaurö pit tarëk wë? Ma pit nampök ni këlangön yaatak niulëepënëak ngön ë pet nairën ëepën ma?” ¹¹ Pël maan öngöpök epël yema. “Kaöap, omën nampök yok pangk pël naalnëëpan.” Pël maan Yesu kangiir epël yema. “Nookta yok pangk ni këlangön yaatak nanuulëengan. Pötaanök ni së wë kaalak utpetat ëënganok.”]

Yesuuk yang omnarö ëwa yaalni

¹² Yesu pi omën ngönën tup kaöetak wëauröen kaalak epël ök yema. “Ne ar yangerakë omnaröaan es ëwa yaalniaup. Pötaanök namp pi nem ënëm elnëëpna pöp koutak kan sak waisak naëpan. Pi ëwaatak ëwa elmëaan wëwëetak öpnaat.” ¹³ Pël maan Parisi ngönën omnarö pit kangiiir epël yema. “Nimtok nimtë songönte war wesak aan kat wiak yaap newasën yeë.” ¹⁴ Maan Yesuuk epël yema. “Omën namp pimtök pimtë songönte yaan pöt ar pi yaap ya pël newasngan pöt yaap. Pël ëaatak nemtok nemtë songönte ök yak epët yaap. Ne nemtë kak waisaurekën ewat wë. Ën kaalak suma pörekënta ewat wë. Pël ëaap ar nem kakën köpël wë. Ën ne talël sumaap pötenta ar köpël wë. ¹⁵ Ar pöt yangerakë wëwëetakël kön wieë omnarö ngön yaatak yaalmëaurö. Ne pöt arim yeë pöl ngön yaatak naniulëënganëëp. ¹⁶ Nook omnarö komkap ëëmëak pël ëëma pöt yaapët. Pöt nemënt won, nem Pep wes nemëaup tenip pouwaarök pël ëënaat. ¹⁷ Tiarim ngön kosangtak epël retëng ëaut wia. ‘Omën naar piarip ngön kopët nent, pouwaarök apna pöt yaap pël wasëpenaat.’ ¹⁸ Nemtok nemtë songönte ök yeniaan Pep wes nemëaup puukta kaamök ëak ök yenia.” ¹⁹ Pël maan pit epël yema. “Nim pepap tarëk wë?” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ar neen köpël wë. Pötaan nem Pepapönta köpël wë. Neen ewat sanëën nem Pepapönta ewat san tapön.”

²⁰ Yesu pi ngönën tup kaöeta ka kaö mon kiri yawiaurek wë omnaröen ngön pipot pout ök maimaut. Pël ëa akun pötak omnarö pit pi wii

nemotëen yaë. Pöt pim mëngkën wel wiipna akunet temanöm nasën pötaanök.

Yesuuk, “Ar nem së öma pörek newaisngan,” pël mëëa

²¹ Yesu pi ngön wet rëak ök mëëa tapët ngolöp wesak epël ök yema. “Ne ar sëp niwesak sëen neen ap wasö wais itnaangkan. Arim saunatring wë wel wiinëët. Pël ëënë pötak nem së öma pörek newaisngan.” ²² Pël maan Yuta kaöarö pit neneren epël mëëa. “Pi tol ëëpënëak, ‘Nem ömaarek ar newaisngan,’ pël ya? Ma pimtök pimënt ënën ëak wel wiipënëak ya ma?” ²³ Pël yemaan Yesuuk kangiiir epël ök yema. “Ar yangerakaanörö. Ën ne ngaarëkaanëp. Ar yang eprekaanörö. Ën ne eprekaan wonöp. ²⁴ Pötaanök ne epël niiaut. ‘Ar arim saunatring wë wel wiinëët.’ Ën arën nemtë songönte ök niak pöten kön wi kosang nenewasën ëënë pötak arim saunatring wë wel wiinëët.” ²⁵ Pël maan pit epël yema. “Ni talëp?” maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp ngaan nem songönte ök niaim tapöp. ²⁶ Ne arim omnant yeë pötë ngönöt selap wia. Pël ëak ök niak arim yaaut ngön ya nimpaat. Pël ëëmaatak omën nem wes nemëaupë yaaut yaap yaaup. Pim neeautök ar yangerak omnaröen tekeri wesak ök niaim.” ²⁷ Pël maan pit pim Pepap Anutuun mëëa pöten kön tektek nasën ëa. ²⁸ Pël ëën Yesuuk epël ök yema. “Ar ënëmak ne Omën Këëp wak ngaarëk nemöönë pötakök nem songönte ök niak pöten kön wi kosang newasënëët. Pël ëak pörekök ne nemtë könöök omnant naën nem Pepapök ök neeautök iman pöten ëwat sënëët. ²⁹ Pep wes nemëën waisaup pi neering wë. Pi ne

wil nenemäänep kät epotë nem omnant yeë epot pim kentöök yeë.” ³⁰ Pël yemaan omën selap pan pim ngön pöt kat wiak piin kön wi kosang mowesa.

Ngön käätak söë niwasëpnaat

³¹ Yesu pi Yuta omën piin kön wi kosang wesa pöröen epël yema. “Ar nem ngönte kat wiak kosang yewas pöt nem önem panë yaalnë.

³² Pötaanök ar ngön käätak kat wiak ewat sënë pötak ngön epëtak söë niwasën utpetatë inëen naengan.”

³³ Pël maan pit ngön kangit epël yema. “Ten Apram pim earö. Ten omën naröak pitëm inëen naniwasënöröep. Tol eënak, ‘Ar söë sënëet,’ pël yeniaan?”

³⁴ Pël maan Yesuuk kangiiir pitën epël yema. “Ne yaap pan ök niamaan. Omën narö utpetat yaë piporö pit utpetatë inëen yaë. ³⁵ Inëen ruup pi inëen yaalmëaupë kaatak sasa naön yaaup.

En ru panëepökëer pim pepapë kaatak sasa wëaup.

³⁶ Pötaanök narö ar Anutuu Ruup nook söë yaniwas eporö ar söë pëen önëet. ³⁷ Ar Apramë earö pöt ne ewat wë. Pël eaap nem ngönte arim lupötë

wi naön. Pötaanök ar ne nempunëak aim. ³⁸ Ne nem Pepapë naëaan omnant itenak ewat saut arën ök yeniaan, arta arim pepapë ök niiaut pël yeë.”

Yesuuk, “Arim pepap Seten,” pël mää

³⁹ Pël maan pitök kangiiir, “Ten Apramë ruure earö,” maan Yesuuk epël yema. “Ar yaap Apram pim ruure earö talte pim omnant eima pöl eën.

⁴⁰ Ne Anutuu naëaan ngön kë kat wiaut ök niaan ar peene ne nempunëak aim. Apram pi ngaan omën ke pil nent naën eimaup. ⁴¹ Ar arim pepapë eaut yeë,” maan pitök kangiiir epël yema. “Ten kain

ru wonörö. Tenim Pep kopëtap Anutu.” ⁴² Pël maan Yesuuk epël yema. “Anutu pöp yaap arim Pepap talte ar ne ompyaö elnëen. Pöt tol ëenak? Ne Anutu piiring wakaim wiak waisaut. Nemtë könöök newaisën. Won. Anutuuk wes nemëen waisaut. ⁴³ Ar tol ëenak nem ök yeniak pötön kön nawiin yeë? Ar nem ngönte kat wiinëëtaan kaaö yeë pöta songönte epël wia. ⁴⁴ Arim pepap Seten. Pötaanök ar pim kentöökë ënëm yeë. Pi ngaanëer omën mëneimaupök om pël ëeim wë. Ngön këet pim naë won. Pötaanök ngön kë yaapët sasa sëp wesak wë. Pi kaar pepap yak kaar yaaup. Pötaanök pim könöökaan kaar aim wë. ⁴⁵ Ën ne pöt, ngön kë yaapöt ök yeniaanak ar kön wi kosang newasën ëeim. ⁴⁶ Ar nampök nem saun nent nokoirngan. Ne omën ke pëlëpök ngön yaap këet ök yeniaan tol ëenak kön wi kosang newasën yeë? ⁴⁷ Anutuu ruurö pit pim ngönöt kat yawiaurö. Ar pöt Anutuu ruurö won. Pötaanök pim ngönöt kat nawiin yeë.”

Yesuuk, “Ne Apram naaröön wiaan wakaimaup,” pël mëëa

⁴⁸ Pël maan Yuta onnarö kangiir epël yema. “Ten niin, ‘Sameria omën urmerap pim lupmeri ilaan kaökaö saup,’ pël aim yaaut yaap aiman.” ⁴⁹ Pël yemaan Yesuuk kangiir epël yema. “Urmerap nem lupmeri won. Ne nem Pepapön wak isak yaan ar koröp kolak neaim. ⁵⁰ Ne nemtën wak isak naën. Neen wak isak apna pöp omën namp wë. Pöp Anutu pi tiar wak kom elniipnaap. ⁵¹ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ngön epët ngaarëk öpna pöp pi wel sasa nawiipan.” ⁵² Pël maan Yuta onnaröak epël yema. “Ten niin ewat

yes. Urmerap niik isak wë. Apram wel wiaup. Ën tektek ngön yaaö omnaröeta wel wiaut. Pël äautep ni epël yaanëp. ‘Omën namp nem ngönta ë pël ëëpna pöp pi wel sasa nawiipan.’ ⁵³ Pël äautep nuuk Apram tiarim äap il mowasumëak yaan ma? Pi wel wiaup. Ën tektek ngön yaauröeta wel wiautep. Nuukëer talëpë ök sak ömëak yaan?” ⁵⁴ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nemtok nemtëen wak isak ama pöt pangk naëpan. Nem Pëpapök neen wak isak yaaup. Arök, ‘Pi tiarim Anutu pël yemak pöp,’ pël yaatak neen wak isak naën yeë. ⁵⁵ Pël äaap ar piin köpël wëen nookëer ewat wë. Ën nook arën ne piin köpël pël niamaatep arim yeë pöl kaar niangan. Ne piin ewatëp. Pötaanök pim ngönte ngaar wak ënëm yaaup. ⁵⁶ Tiarim äap Apram pi nem yangerak oröömaaten ewat sak ërëpre sawi äa. Anutuuk elmëen pim könöök itenak ya kë sa.” ⁵⁷ Pël maan pitök kangiir epël yema. “Nim kris-makiat 50 naën wiaap. Ni yaap Apramön itenaup ma?” ⁵⁸ Maan Yesuuk epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Ne ngaanëer Apram naaröön wiaan wakaimaup.” ⁵⁹ Pël maan kël korak mööpënëak yaëen Yesu ngönën tupta kakaati ëlëep ilëak oröak saut.

9

Yesu omën it il tääö namp ompyää mowesa

¹ Yesure pim ruurö ten kan yesem itaangkën omën namp it il tääup wëen itenaut. Omën pöp pim pëlëp ëlëpök wilaup wëa. ² Pël ëen ten Yesuu ruuröak Yesuun epël pëel mëëaut. “Rë yanuulaup, talëpë saunetak omën epop it il tääup ëlëpökaan

oröa? Pimtë saunetak ma pim ëlre pepaarë saunetak epël ëa?” ³ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Pimtë saunetakre ëlre pepaarë saunetak won. Omën epët Anutuu ya yamëngkauta këët war wasëpënëak omën epop epël oröa. ⁴ Pötaanök këtëp wë epëtakëër Anutu nem wes nemëen waisaup pim yaat mëmpa. Koö olapnaan yaëerek koutak omën nampök ya nent namëngkan. ⁵ Nem yangerak öma pötak ar omnarö ewat sënëen nem es ewaöök ëwa elniaapnaat.”

⁶ Yesu pi pël niak waasöpët ngësak yangetaring ngawi sak omën pöpë itöörarë wa yemomë. ⁷ Pël ëak epël yema. “Ni Siloam i kaöök së nim itöörar iiröm.” Siloam pöt tiarim ngöntak, “Wes mëen sa,” pël yak pöt. Pël maan së iirën it nga ngënak kaalak waisa. ⁸ Pël ëen omën pim kaköröre ka nantëaan piin ewatörö, ngaan omnaröen sum kimang yemaan itenauröak pitëmënt neneren epël mëea. “Omën epop ngaan wel aisëeë omnaröen sum kimang yeniauppe.” ⁹ Pël yemaan naröak mëea. “Mak, omën munt tapöp.” Pël maan naröak epël mëea. “Won, omën munt tapöpë ök nampök wë.” Pël yemaan omën pöp pimënt kat wiak mëea. “Ne tapöp.” ¹⁰ Pël maan pit epël mëea. “Ni tol ëak itöörar ompyaö saup?” ¹¹ Pël maan puuk kangiir epël mëea. “Omën pitëm Yesu pël aim pöpök pim waasöptaring yanget ngawi sak itöörarë wa nemëak epël neea. ‘Ni Siloam i kaöök së iiröm,’ pël neaan së iiran pötak nem itöörar ompyaö sak omnantön ityaangk.” ¹² Pël maan pit epël mëea. “Omën pöp tarëk wë?” Pël maan pi, “Ne köpël,” pël mëea.

¹³ Pël maan Yuta omnarö pit omën it il tëak

wakaima pöp mēsak Parisi ngönən omnaröa naë sa. ¹⁴ Akun Yesuu yanget kaplak ngawi sak omnampë itöörar ompyaö mowesa pöt Yuta omnaröa kë yesa akun ngëëngk nentakök ëa. ¹⁵ Pötaan Parisi omnarö pit pëel mëak epël mëëa. “Tol ëak nim itöörar ompyaö saup?” Pël maan itöörar ompyaö sa pöpök epël mëëa. “Puuk yanget waasöptaring kaplak ngawi sak itöörarë wa nemëën iirën it nga yangëngk.” ¹⁶ Pël maan Parisi omën naröak epël mëëa. “Omën epop akun ngëëngkët kë sëpënëak ngön kosang wiaut yailën yak ten Anutuuk wes mëën newaisënëp pöt ëwat yes.” Pël maan naröak epël mëëa. “Tol ëak omën saunaringëpök retëng ke epël ëëpën?” Pitëmënt neneren pël mëak pitëm wëwëet kom ëa. ¹⁷ Pël ëak pit kaalak omën it il tēja pöpön epël mëëa. “Omën nim itöörar ompyaö niwesa pöpön talëp yemaan?” Pël maan epël mëëa. “Pi tektek ngön yaaö omën namp.”

¹⁸ Yuta kaöaröak omën pöp it il tëak wakaimaupök it nga ngëna pöten kön wi kosang wasëpnaaten kaaö ëën ëlre pepaarën yas mëëa. ¹⁹ Pël ëak epël mëëa. “Epop arpim ruup ma? Ëlëpë yaatakaan it ngaap oröaup ma? Yak tol ëakök peene it nga yangëngk?” ²⁰ Pël maan ëlre pepaar kangiir epël mëëa. “Epop tenpim ruup pöt ëwat wë, ëlëpök it ngaapöp wilaup. ²¹ Pël ëaupök peene tol ëak it nga yangëngk pöten tenip köpël. Talëpök itöörar ngaul moulmëa wes pötenta tenip köpël. Ar pimtën pëel maë. Pi kaö saupok pimtök pimtë songönten ök niapnaan.” ²² Ëlre pepaar piarip Yuta kaöaröen kas ëënak pël mëëa. Pöt Yuta kaöarö ngön epël kosang wia. Omën nampök Yesuun pi

Kristo, Anutuu Yaö Mëëaup pël war wesak apna pöp ngönën tuptakaan yaya mepanëën waö ë mëëpnaat. ²³ Pël wieëa pötaanök ëlre pepaar piarip epël mëëa. “Pi kaö saupök arimtok pëël maë.”

²⁴ Pël maan pit kaalak omën ngaan it il tëak wakaima pöpön ngön maan akun nentepar sa. Pël ëak epël mëëa. “Ni Anutuu ëöetak yaap am. Ten omën pipopön ëwat wë. Pi saun omnamp.” ²⁵ Pël maan pi kangiir epël mëëa. “Pi saunaringëp ma won pöt ne köpël. Ën ne omën kopët nentenökëër kön wia. Ne ngaan itöörar ngaap wakaimaup. Pël ëautak peenökëër it nga yangëngk.” ²⁶ Pël maan pit epël mëëa. “Pi tol elnia? Tol ëak itöörar ompyaö niwesa?” ²⁷ Pël maan pi kangiir pitën epël mëëa. “Ar tol ëënak ök yeniaan kat wiinëëten kaaö yeë? Kaalak tol ëak niaan kat wiin? Ma arta pim ënëm ëën ma?” ²⁸ Pël maan pit piin utpet wesak epël mëëa. “Nimtokëër omën pömorë ënëm yaaumoröp. Ten pörö Moses pim ngön wia pöta ënëm yaurö. ²⁹ Ten pörö Anutuuk Mosesën ngön ök mëëa pöt ëwatörö. Ën omën pipmorön ten köpëlëp. Talëlaan oröa?” ³⁰ Pël maan omën pöpök kangiir epël mëëa. “Elei, omën epët piita ke nalte. Ar köpël, pi talëlaan waisa wes. Pël ëaupök nem itöörar ompyaö newesaut. ³¹ Tiar ëwat wë. Anutu pi saun omnaröa ngönöt kat nemowiin yaaup. Ën omën namp Anutuun yaya maimeë pim könöökë ënëm yaaupök më yaë pötak pim ngönthe kat mowi yaë. ³² Ngaanëër öng nampök ru it il tëa namp wilën omën nampök itöörar ompyaö mowesa pël aan kat nawiin ëaut. ³³ Anutuuk omën epop wes nemomëën ëanëën retëng ke epëlte naën ëan tapön.” ³⁴ Pël maan pitök

kangiir epël mēea. “Nim elēpē yaatak saunaring wēen pōtaring wil niulēen wakaimaumor. Nuuk yok pangk ten ngōnen rē niulōmēak yaan ma?” Pël mēak waō ē mēa.

Yesuun kōn wi kosang newasēn yaaurō pit lup-meri it ngaap sak wē

³⁵ Yesu pitēm pimēen pël elmēa ngōn pōt kat wiak omēn pōp koirak epël yema. “Nī Omēn Kēpōn kōn wi kosang yewasēn ma?” ³⁶ Pël maan omēn pōpōk epël yema. “Kaōap, Omēn Kē pōp talēp? Ni ök nea. Pël ēen ne kōn wi kosang wasumaan.” ³⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nī yok piin itenaup pōp peene niiring ngōnngōn yaē epop.” ³⁸ Pël maan omēn pōpōk epël yema. “Akōp, ne kōn wi kosang yaniwas.” Pël mēak pi rar rē we-sirak Yesuun yaya yema. ³⁹ Pël yaēen Yesuuk epël yema. “Ne yangerakē omnarō ar kom elniimēak waisaup. Pōtaanōk omēn it ngaap pël yewesaurō pit it nga ngēmpnaat. Ēn omēn pitēmtok pitēmtēn it nga yangēnaurō pël yewesaurō pit kangiir ngaap sēpnaat.” ⁴⁰ Pël yemaan Parisi ngōnēn omēn narō pim naē wēaurō pit ngōn pōt kat wiak Yesuun epël yema. “Nuuk tenēn, ‘Arta it ngaapōrō’ pël yeniaan ma?” ⁴¹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim itōt ngaap talte saunatē kangut won ön. Ar it ngaarō pël yaaurō. Pōtaanōk arim saunatē kangut wiaan ön.”

10

Sēpsēp emōökē watepang ngōnte

¹ Yesu pi watepang ngōn nent epël yema. “Ne yaap pan niamaan kat wieē. Omēn namp sēpsēp

ëmöök em kanërak neilaan maimerek ngaar kaö möak wel reak öngpök yes pipop pi koröp kosangëp omnant këkain yewaup. ² Ën em kanërak yeila pöpökëer sëpsëpöröa ngarangkëp. ³ Pi sëen kanweri ngarangkëpök kan të mowiin ilapnaat. Pël äak yapin maan kat wiin mësak orööpnaat. ⁴ Pimorö mësak orö ulmäak pimënt wet rapnaat. Pël een sëpsëpörö pit ngön kat yawiaurö. Pötaanök pimtë ngönte kat wiak ënëm sëpnaat. ⁵ Pit omën maimapë ënëm nasëpan. Won, pit piin kas ëëpnaat. Pöt tol ëënak? Pit omën maimaröa ngönötön köpël äak pötaan kas ëëpnaat.”

⁶ Yesu pi watepang ngön pöt maan pit pim ngön pitën mëëa pöta songönte ëngk ma e wesa.

Yesu pi sëpsëp ngarangk ompyaup

⁷ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yema. “Ne yaap pan niamaan. Nemënt tapöp sëpsëpöröa kanwer. ⁸ Tektek omën kaarkaarörö, nem wet reak waisa piporö, omnant këkain yaurö. Pötaanök sëpsëpörö pitëm ngönöt köpël äak kat nemowiin eima. ⁹ Nemënt tapöpök kanwer. Pötaanök omën namp nem naë wais oröak kakaati ilapna pöp Anutuuk utpetetakaan kama moöpnaap. Pël een pi ilëak oröak ëëimeë kaömp neim öpnaap. ¹⁰ Kain omën pöp pas newaispan. Pi sëpsëpörö kain wak mënak utpet wasëpnaap. Ën ne pöp ar omnarö nem naëaan wëwëet önëak waisaut. Pötaanök ërëpsawiarang wëwëetak önëet. ¹¹ Ne sëpsëpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök sëpsëp ngarangk ompyaup pim wëwëet sëpsëpöröaan këëpöt wes mampnaat. ¹² Omën sëpsëp pep panëëp won, sumetaan pëen ngarangk yaaup pi kent tokörö

yewaisën itenak sêpsêpörö moolëak kas sêën mênak rep mëepnaat. ¹³ Pöt pi sêpsêpöröaan kön selap naën, sumetaan pëen yeëa pötaanök. ¹⁴⁻¹⁵ Ne sêpsêpöröa ngarangk ompyaup. Pötaanök nem Pepap pi neen êwat wëen ne piin êwat wë. Ök tapël ne nem sêpsêpörö arën êwat wëen ar neen êwat wë. Pötaanök nem wëwëet arimëen këepöt wes nimpaat. ¹⁶ Ën nem sêpsêp munt naröeta wë. Pörö em epöök wonörö. Pötaanök ne pöröeta koirumaap. Pël ëen pit nem ngönte kat wiak tok kopët nent ëen ngarangk kopëtap nemënt pötaan nemtok ngarangk eëmaan. ¹⁷ Nem wëwëet pitëmëen sêp wesak kaalak ömaat. Pötaanök nem Pepap ne lup sant yaalnë. ¹⁸ Omën nampök elnëen pangk wel nawiingan. Won. Pöt nemtë könöök wëwëet sêp wasumaat. Ne nem wëwëet sêp wasuma pöta weëre kosangët pangk wia. Ën kaalak öma pöta weëre kosang pöteta pangk wia. Ne pël eëmëak Pepak ngan rë nenaut.”

¹⁹ Yesu pi pël maan Yuta omnarö ngön pöt kat wiak kaalak kom ëak tok nentepar sa. ²⁰ Pël ëak naröak epël mëëa. “Urmerap pim lupmeri ilëak wëen kaökaö yaë. Tol ëënak ar pim ngönöt kat mowieim?” ²¹ Pël maan naröak epël mëëa. “Ngön epët omën urmerapring wëaupë ngönte won. Urmerapring wëaupök yok pangk omën it il tëaurö ompyaö mowasëpën ma?”

Yuta omnarö Yesuun kööre tok elmëa

²² Yuta omnaröa Yerusalem ngönën tup kaöeta kan tëa akunet temanöm sêën pöt ngëengk wesak kë sa yeëa pöt kopiirir akunetak temanöm sa. ²³ Pël ëen Yesu pi ngönën tup kaö pöta kaö nera yapinte

Solomon pöta kakaati yesën, ²⁴ Yuta omnarö pit wais pi tekarak ulmäak taueë epël yema. “Ni tol eënak nim songönte wa ngep yaëen ten kön selap yeë? Ni yaap Kristo, Anutuu Yaö Niiaup pöt tenën war wesak ök nia.” ²⁵ Pël maan Yesuuk pitën kangiir epël yema. “Ne yok ök niiautak ar kön wi kosang nenewasën yeë. Nem ya yamëngk epot pout nem Pepapë këm ngöntak yeë epotök ne Anutuu Yaö Neeaup pöt tekeri yenewas. ²⁶ Pël yeëetak ar nem sëpsëp toktakaanörö won. Pötaanök ar kön wi kosang nenewasën yeë. ²⁷ Ën nem sëpsëpörö nem ngön kat yawiaurö. Pël eën ne pitën ewat wëen nem ënëm yaaurö. ²⁸ Pël eën nook wëwë kosangët koir mangkën wakaim öpnaarö. Pit kö nasëpan. Won pan. Omën nampökta nem more-siaan wa ëp naëpan. ²⁹ Nem Pepapök pit nemëen nenaaurö. Pi weëre kosang panëep omën ël pout il wesaup. Pötaanök omën nampök Pepa moresiaan wa ëp naëpan. ³⁰ Neere nem Pepap tenip kopëtap.”

³¹ Pël maan Yuta omnarö pit kaalak këlöt wak pi mööpënëak yaë. ³² Pël yaëen Yesuuk epël yema. “Ne ya ompyaö epot pout Pepa naëaanötök pet elniautep, tol nentaanök ar kël nemöönëak yeë?” ³³ Pël maan Yuta omnarö pit nerak wak epël yema. “Ten ya ompyaö pöt nentaan kön wiakök ni kël nimöönëak naën. Ni omën yaapöpök Anutuun ökre was aimeë nimtën Anutu pël aimën. Pötaanök kël nimöönëak yeë.” ³⁴ Pël maan Yesuuk epël yema. “Arim ngönën pepeweri Anutuuk maan retëng äaut omën pim ya yamëngkauröaan epël wia. ‘Ar Anutu nem ökörö.’ ³⁵ Omën pörö pit ngaan Anutuu ngönte pitëm naë sëen pitën Anutuu urtak wë mëea

ngönën ngön epët kaëngk naën yaë. ³⁶ Pël äautak ne pöt, Pep pintok neen yaö neak wes nemëënak yangerak irëaut. Pötaanök epël yak. ‘Ne Anutuun Ruup,’ pël yakap tol ëënak arök, ‘Ni Anutuun ökre was yaan,’ pël neaim? ³⁷ Nem Pepapë yaat namëngkën yeë pöt ar neen kön wi kosang newasën ëëneët. ³⁸ Ar nem ngönten kön wi kosang nenewasën yeë. Pël yeëetak ne nem Pepapë yaat yamëngk epot pöt Pep neering wëen ne Peparang wë pöt këëkë ewat sënëen nem ya yamëngk epotön itenak neen kön wi kosang wasën.” ³⁹ Pël maan pit kaalak wali öpënëak äak mor könöm ëën yes.

⁴⁰ Ten Yesuring kaalak së Yotan olëak ëngk komuntakël Sonë ngaan omnarö i momëeima pörek së wakaimaut. ⁴¹ Pörek wëen omën selap pim naë wais oröak wë neneren epël yema. “Yaap, Son pi ya retëng nent naën äaut. Ën Son pim omën epopön ngön aim pöt nent kaar won.” ⁴² Pël mëak omën pörek wëa pörö narö piin kön wi kosang yewas.

11

Lasaras wel wia

¹ Petani kak omën namp wëa yapinte Lasaras pi pörek yauman wieëa. Pim sasaar Mataare Maria piaripta kak taprekaar. ² Ngaan Maria pöpök i köp nga kampët Aköpë ingesiarë lë momëak pim kepön ëptaring kol mowesaup. Pim nangap Lasaras pi yauman yeëa. ³ Pël ëën sasaarök Yesuu ngësël ngön epël wes mëa. “O Aköp, nim kent yaën pöp yauman yaë.” ⁴ Pël maan Yesu pi ngön pöt kat wiak tenën epël yenia. “Yauman pipët pi wel wiipënëak naën.

Piptak omnarö Anutuun yaya maimeë pim Ruup neenta yaya neanëët.”

⁵ Yesu pi Mataare Mariaare Lasarasringöröen kent yeëa. ⁶ Pël yaaup yak Lasarasë yauman yaaut kat wiak pim kak wëaurek wëën akun nentepar sa. ⁷ Pël ëën ten pim ruuröen epël yenia. “Tiar kaalak Yutia yangerakë sëpa.” ⁸ Pël niaan ten epël mëëaut. “Rë yanuulaup, peene tapët Yuta kaöaröak kël nimööpënëak ëautep ni kaalak tapël sëpenëak yaan ma?” ⁹ Pël maan Yesuuk epël yenia. “Kët nenta öngpök aöa 12 ëak wia. Pötaanök yanget ëwa wiaan omën namp këtëk kan yesem kawi nengentiipan. ¹⁰ Ën omën namp rö kan yesem ëwaat won pötaan kawi ngentiipnaat.” ¹¹ Pi ngön pöt niak kaalak ënëm tenën epël yenia. “Tiarim ngöntöp Lasaras pi ka uraarek së it moilmaan.” ¹² Pël niaan ten epël mëëaut. “Aköp, pi ka urak pöt ompyaö sëpnaat.” ¹³ Yesu pi Lasaras wel wiauten yeniaanak tenök pöt ka yaap uraan yenia wesan. ¹⁴ Pël yeëan pöt Yesu pi war wesak epël yenia. “Lasaras wel wia. ¹⁵ Ne wet rëak pim naë nasën ëaut. Ën wel wiak wiaan neen kön wi kosang newasënëëtaan së ya momëmpaat. Pötaanök arim kön wi kosang wasënëëtaan ërëpërëp yeë. Yok peenök pim naë sëpa.” ¹⁶ Pël niaan Tomas, yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, puuk ten pim karuröen epël yenia. “Sëpa, tiarta piiring erën ëak wel wiipenaan.”

Yesu pi weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap

¹⁷ Pël niak ten Yesuring së oröak Lasaras yangaöök kët kong nent wieëa pöt ewat saut. ¹⁸ Petani kak pörek Yerusalem kak naë 3 kilomita pöta ök wieëa. ¹⁹ Pötaanök Yuta omën narö selap pan

Mataare Mariaan yaare sër mapënëak së wëa. ²⁰ Pël ëën Mata pi Yesu yesën kat wiak koirëpënëak kantaöök tenim naë waisa. Pël ëën Maria pi om kak wëa. ²¹ Pël ëën Mata pi wais ten nikoirak Yesuun epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëen nem nangap wel nawiin ëan tapön. ²² Pël ëaap ne niin ëwat wë. Peenta ni Anutuun omën nantön kimang maan pöt yok pangk nimpnaat.” ²³ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nim nangap kaalak wal ëëpnaap.” ²⁴ Pël maan Mataak epël yema. “Pim akun kaöaöök ten omën pourö wal ëëna pötak wal ëëpna pöten ne yok ëwat wë.” ²⁵ Pël maan Yesuuk epël yema. “Weletakaan wal yaautere wëwëeta pepap nemënt tapöp. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp pi wel sasa nawiipan. Om wakaim öpnaat. ²⁶ Pötaanök omën narö nem naëaan wëwëet wak neen kön wi kosang newasëpna pörö wel nawiipanëerö. Pit om wakaim öpnaarö. Ni pöten kön wi kosang yewasën ma won?” ²⁷ Pël maan Mataak Yesuun epël yema. “Mak Aköp, ne niin kön wi kosang yeniwas. Ni Anutuu Ruup, pim tenën Yaö Niiaup Kristo, ngaan Anutuuk yangaak oröömëep pël ëaup.”

Yesu pi ing ëa

²⁸ Mata pi Yesuun pël mëak së pim nangap Mariaan ngön laaök epël mëëa. “Rë yanuulaup pi wais wë niin ya.” ²⁹ Pël maan Maria pi kat wiak teënt wal ëak Yesu ngësë waisa. ³⁰ Yesu pi kakë nasën, Mataë kaira pörek om wëa. ³¹ Pël ëën Maria pi teënt oröak yewaisën Yuta omën piaripön yaare sër mapnak së piarpim kaatak wëaurö pit itaangkën Maria pi teënt wal ëak yaaröön yangaöök së ing

apënëak yes wesak pit pim ënëm waisa. ³² Pël ëën Maria pi tenim naë wais oröak Yesuun itenak pim naë iri wel aisëak piin epël yema. “Aköp, ni eprek wëanëën nem nangap wel nawiin ëan tapön.” ³³ Pël mëak ing yemaan Yuta omën pim ënëm waisaö pöröeta top ëak ing ya. Pël ëën Yesu pi pöten itenak ya ilak sa. ³⁴ Pël ëak epël yema. “Ar pim sokur tarëk weeraurö?” Pël maan pit piin epël yema. “Aköp, së itaampa.” ³⁵ Pël maan Yesu pi ing ya. ³⁶ Pël yaëën Yuta omnarö pit neneren epël yema. “Iteneë. Omën epop pimëën kent pan kön wieëaap.” ³⁷ Yemaan naröak epël yema. “Omën epop pi it il tēaup ompyaö mowesauppe. Pi kaamök elmëanëën Lasaras wel nawiin ëan tapön.”

Yesu pi Lasaras wal ë moulmëa

³⁸ Yesu pi kaalak ya ilak sëën yangaöök së oröa. Omën pöp kël öngöpöök wi ulmëak kël saulöp naöök ur wari ulmëëa. ³⁹ Pël ëaan Yesuuk epël yema. “Ar kël epö wa pëlëer wieë.” Pël maan omën wel wiaupë sasëp Mata puuk epël yema. “Aköp, pi wel wiin wieë akun kong nent saup yak kamp utpet yaë.” ⁴⁰ Pël maan Yesuuk piin epël yema. “Tol ëënak yaan? Ne wet rëak epël niakat. ‘Ni kön wi kosang wasumë pötak Anutuu weëre kosangët oröön itaampëët, pël niakat.’” ⁴¹ Pël maan pit këlö wa pëlëer wiin Yesu pi ngaarëkël iteneë epël yema. “Pep, ne niin yowe yeniak. Ne kimang niaan kat yawiaup. ⁴² Ne niin ëwat. Ni kët poutë nem kimang ngönöt kat yawiaup. Ën om omën e taua eporöaan kön wiak pit nuuk ne wes nemëën waisan pöt kön wi kosang wasëpna pötaanök epël yeniak.” ⁴³ Pël mëak pi ngön ëak epël yema. “Lasaras, ni wal ëak

orö.” ⁴⁴ Pël maan omën welap wal äak oröa. Ingre moresiarë wii tëautre ën kepönöök poë koröp kör koëaöre pöt om äaul äaan. Pël ëën Yesuuk omnaröen epël yema. “Wil moulmëeë. Pël ëën sëpnaan.”

*Kaöaröak Yesu mëmpënëak kup ria
(Matu 26:1-5; Maak 14:1-2; Luk 22:1-2)*

⁴⁵ Yuta omën selap Mariaaring wais wëaurö pit Yesuu äa pöten itenak narö piin kön wi kosang wesa. ⁴⁶ Pël ëën naröak së Parisi ngönën omnaröen Yesuu äa pöten ök mëëa. ⁴⁷ Pël ëën kiri ar yaaö kaöaröere Parisi omnarö pit kansolörö wa top ë ulmëak epël mëëa. “Omën Yesu pömor retëng it ngolöpöt yaëëp tol elmëëpen? ⁴⁸ Pi om pël ëeim wëen tiar kat koko öpena pöt omën pourö pim naë së rë olëak piin kön wi kosang wasëpnaat. Pël ëën Rom ngaarö wais tiarim omnaröere ngönën tup kaöere pöt utpet niwasëpnaat.”

⁴⁹ Pël yaan pitëm kar namp yapinte Kaiapas pöp krismaki pötak kiri ar yauröa wotöök wëaup puuk epël mëëa. “Ar kön won pan. ⁵⁰ Epël kön wieë. Yuta omën pourö kö sënganëën kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut.” ⁵¹ Pim ngön mëëa pipët pimtë könöök won, pi krismaki pötak kiri ar yauröa wotöök wë yak Yesu kopëtapök Yuta omnaröaan wel wiipna pöten war wesak mëëa. ⁵² Pël äaup Yesu pi Yuta omnarö tenimtëen won, Anutuuk pim omnarö yang ël epotë wë eporö rongan kopëtet ë niulëëpënëak pël äaup. Pöt Kaiapas pi kön nawiin wë äa.

⁵³ Pël maan pit kët pötak Yesu mëmpna ngönte ngës rëa. ⁵⁴ Pël yaëën Yesu pi Yuta omnaröa itöök sak waisak naën. Kak pörek sëp mowesak yang

omën wonra kautakël kak nerekë yapinte Iprem pörek sê ten pim ruuröaring wakaimaut.

⁵⁵ Yuta omnaröa Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesèn ka kotutéaan omnarö lup kölâm tēēpēnēak wet rēak Yerusalem kakē sa, pitēm ngön kosangta wieëaul. ⁵⁶ Pël ēēn pit ngönēn tup kaöeta kakaati sê Yesuun ap wesak pitēmēt neneren epël mēēa. “Ar tol yewas? Pi akun ngëëngk eptak newaisēn ēēpēn koröp.” ⁵⁷ Pël yemaan kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönēn omnarö pit ngön kosang epël wia. “Omën namp pim wëaurekēn ēwat wē pöt ök aan wali öpenaan.”

12

Mariaak Yesuu ingesiarē i köp kaampēt lē momëa

(Matiu 26:6-13; Maak 14:3-9)

¹ Anutuu mait elmëa akunet temanöm sēpēnēak ngolöp yaēēn kēt 6 ēak wiaan ten Yesuring Petani kak sê oröaut. Kak pörek Lasaras Yesuuk weletakaan wal ē moulmëaup pim kak. ² Pël ēēn omën pörek wëaurö pit Yesuring kaömp ngawi nēmpēnēak kaömp ar ēa. Pël ēak Mata pi kaömp yokorön Lasaras pi omën Yesuring wel aisēē kaömp yena pöröaring wëa. ³ Pël ēēn Maria pi i köp nga kamp sum kēsang yaaö kep kot nent wak Yesuu ingesiarē lē momëak pim kepön ēptaring kol yemowas. Pël ēēn i pöta kamppel ka pöt ur wariak wieëa. ⁴ Pël ēēn Yesuu ruurö tenim naëaan namp, Yutas Keriot kakaanēp, Yesuun kup mowiipnaap puuk epël ya. ⁵ “Tiar tol ēēnak i köp nga kamp epēt omnarö menak 300 kina wak omnant wonörö mempen naēn?” ⁶ Pi omën omnant wonöröaan

kön nawiin wë mëä. Pi mon kërëep ngarangk ëë kain yaaup yakök pël ëëpënëak mëä. ⁷ Pël yemaan Yesu pi epël yema. “Pël mangan. Pi epët nem yangerak neweerëpna akunetaan peram wiak wakaimautak yaalnë. ⁸ Omën ngöntök yaaö piporö arring akun wali öpnaaröak ar ënëmak yok pangk ompyaö elmëënëët. Ën ne pöt, arring akun wali naön ëëmaap yak pim ompyaö yaalnë epët yok pangk yaalnë.”

Kiri ar yaaö kaöarö Lasaras mëmpënëak kup ria

⁹ Yuta omën selap pan Yesu Petani kak wë pöt kak wiak waisa. Pit Yesu pimtën itaampënëak won, Lasaras Yesuuk weletakaan wal ë moulmëa pöpönta itaampënëak waisa. ¹⁰ Pël ëën kiri ar yaaö kaöarö pit Lasaras piita Yesuring mëmpënëak kup ria. ¹¹ Pöt Yuta omën selap pan Lasarasë ëa pötaan kiri ar yaaö kaöarö kasëng menak Yesuun kön wi kosang wesa pötaanök.

*Yesu pi pol tongkiipök Yerusalem kakë sa
(Matiu 21:1-11; Maak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Ëlpamök omën rongan kësang Anutuu mait elmëa akun ngëëngktak wa top ëak wëa pörö Yesu Yerusalem kak waisëpnaan yaë pöt kat wia. ¹³ Pël ëak pit ërëpërëp yeem këemre kewis wak kamtaöök koirëpënëak yewaisem ngön ëak epël ya.

“Yowe.

Aköpë këm ngöntak yewais epopön yaya mepa. Pi Israel omnaröa omp aköp.”

¹⁴ Pël yemaan Yesu pi pol tongki ru namp koirak rangk wel aisëa. Pöt ngönën pepeweri wieëa pöl ëa.

¹⁵ “Saion kak wëaurö ar kas ëëngan.

Arim omën omp aköp arim naë yewais.

Pi pol tongki ruupë rangk wel aisëak yewais.”

¹⁶ Pël elmëauta songön pöt pim ruurö ten akun pötak kön nawiin äaut. Ënëmak pi kutömweri is ë rangiat wak wëenak ten epël kön wiaut. “Ngaan pimëen ngönën pepeweri wia pöt kë rapënëak omnaröak pimëen pël elmëa,” pöt kön wiaut. ¹⁷ Ngaan omën Yesuuk Lasarasën ngön mëak weletakaan wal ë yemoulmëen itena pöröak Yesu pim ëa pöten ök maima. ¹⁸ Pël ëen omën kësang pan pim retëng ëa pöt kat wiak pi koirëpënëak kamtaöök waisa. ¹⁹ Pël ëen Parisi ngönën omnarö pitëmënt neneren epël mëëa. “Ar iteneë. Omën pourö pim naë së rë olëak wë. Tiar yok pangk naënganpe.”

Krik omën naröak Yesuun itaampënëak mëëa

²⁰ Yuta omnarö akun ngëëngktak Yerusalem kak së Anutuun yaya mapënëak yesën Krik omën narö pitring sa. ²¹ Pël ëak omën pörö pit Pilip, Kalili yangerak Pesaita kakaanëp, pim naë wais epël mëëa. “Ngöntöp, ten Yesuun itaampunëak yewais.” ²² Pël maan Pilip pi së Entruun mëak piarip së Yesuun ök mëëa. ²³ Pël ëen Yesuuk kangiir epël ök mëëa. “Omën Këëp nem kutömweri is ë rangiat öma akunet temanöm yes. ²⁴ Ne yaap pan niamaan. Korupaë öpö yangerak nangëntën ngaarëk wiaapna pöt kopët tapö om wiaapnaat. Ën yangerak ngëntëpna pötak rëngap yaaröön ëlëp moö sëen kaalak kë selap ütöpnaat. ²⁵ Ök tapël namp pi pimtë möönre koröpöön kent ëëpna pöp kö sëpnaat. Ën namp e yangerak wë pi nemëen yak pim möönre koröpö këëpöt wasëpna pöp wëwë kosang koir mangkën wakaim öpnaat. ²⁶ Pötaanök

omën namp nem inëen elnëepënëak pöt nem ngönte kat wiak ënëm ëëp. Pël ëak nem kak öma pörek nem inëen ru sak öpnaap. Pël ëen nem inëen elnëepna pöp nem Pepapök ping mowasëpnaat.”

Yesu pimtë wel wiipnaataan ök mëëa

²⁷ Yesuuk pël niak kaalak epël yenia. “Nem lupmer könöm yaëëp tol am? Ma epël mem ma? ‘Pep, nem naë orööpënëak yaë epët wa ap was,’ pël mam ma? Pël mema pöt pangk naëpan. Könöm orö nerëepënëak waisaut. ²⁸ Pötaanök Pep, ni nim yapinte kaö was.” Yesu pi pël yemaan kutömweriaan ngön nent epël irëa. “Ne nem yapinte kaö wesaut. Pötaanök kaalak kaö wasumaan.” ²⁹ Pël ëen omën piiring taueëaurö pit ngön pöt kat wiak naröak epël yema. “Tangre kaö yera.” Pël yemaan naröak epël yema. “Ensel nampök piin ngön yema.” ³⁰ Pël yaan Yesuuk nerek wak epël yema. “Ngön pipët nemëen naën. Ar kaamök elniipënëak yaarö. ³¹ Peene Anutuuk omën ngönën wonörö këlangön yaatak niulëak yangerakë kaöap, Seten, pi il mowasëpnaat. ³² Pöt omnarö pit ne yangerakaan wak ngaarëk këraarak nemöönak yang ël epotë omnarö pourö wa nem naë niulëëmaat.” ³³ Pim ngön mëëa pöt pimtë wel wiipnaaten mëëa. ³⁴ Pël ëen omën piiring wëaurö pit epël yema. “Ten ngön kosangtak epël kat wi yeë. ‘Yaö Mëëaup, Kristo pi akun wali wakaim öpnaap.’ Pël wiaap tol ëënak ni epël yaan? ‘Omnarö pit Omën Këëp wa ngaarëk mööpnaat,’ pël yaan. Omën Kë pöp talëp?” ³⁵ Pël maan Yesu pi pitën epël yema. “Nem es ëwa epö arim naë akun kot nent wiaapnaat. Pötaanök ar ëwa elniipnaatak koutak ngep elniipanok sak waisëë. Pöt omën

namp koutak yesem pöt, pim sēpna kön wiaul nasēn eēpnaat. ³⁶ Pötaanök ēwa elnia epöökēer pöten kön wi kosang weseē. Pēl eēnē pötak ar ēwa pepap nem ingre mor sēnēēt.”

Yuta omnarö Yesuun kön wi kosang newasēn ēa

Yesu pi pēl mē pet irak sē ēlēp ilaan pit itnaangkēn ēa. ³⁷ Pit ngaanēer pitēm itöök Yesu pim retēng selap pan yaēēnak piin kön wi kosang nemowasēn eima. ³⁸ Pöt Aisaia pim tektek ngönte epēl retēng ēa pöt kē orōa.

“Aköp, omnarōa naēaan nampök tenim ngönte kön wi kosang newasēn yaē.

Ēn Aköp, ni ya yamēngkem nim weēre kosangö pet elmēēn nampökta pöten itenak kön nawiin yaē.”

³⁹ Pēl ēak pitēm Yesuun kön wi kosang newasēn ēa pöta songönte Aisaia puuk ngön nent epēl ēa.

⁴⁰ “Pitēm itöök itaampöore lupmeri kön wi pēl ēak Anutuu naē rē olaan ompyaō mowaspanēak Anutuuk pit it ngaap mowesak lupöt kēlötē ök wes moulmēaurō.”

⁴¹ Aisaia pi Yesuu kutöm ē rangiatön itneēak ngön pipot wet rēak ēaut. ⁴² Pēl ēaut omēn kaō narō selap pit Yesuun kön wi kosang weseēak war wasēpnaatep Parisi omnarōak ngönēn keimön elmēēpanēak kas eēn yak wesak wakaima. ⁴³ Pit Anutuuk pitēm yapinte wak isēpnaaten kent panē naēn. Omnarō pitēmtok pitēmtē yapinte wak isak mapna pötenök kent pan ēa.

Yesuu ngöntak omnarö kom elniipnaat

⁴⁴ Yesu pi ngön ēak epēl yema. “Omēn namp pi neen kön wi kosang newasēpna pöp nemtēn

pëen naëpan. Pep wes nemëen waisaup piinta kön wi kosang wasëpnaat. ⁴⁵ Ën namp neen it-nengempëna pöp Pep wes nemëen waisaup pi-inta itaampnaat. ⁴⁶ Ne ëwa pepap yak omën neen kön wi kosang yewesaurö koutak önganëak ëwa elniimëak yangerak irëaut. ⁴⁷ Pötaanök omën namp nem ngönte kat wiak ngaar naön ëëpna pöp ne këlangön yaatak moulmëëmëak ngön ë pet nairën ëëmaap. Ne omnarö këlangön yaatak moulmëëmëak neiraan, utpetetakaan kama moömëak irëaup. ⁴⁸ Omën namp ne kasëng nemenak nem ngönten kaaö ëëpna pöp ngön ë pet yairauröa ök pi kom elmëëpnaap. Pöt nem ngön wet rëak ök yeniak epotök akun kaöaöök ngön ë pet yairauröa yaë pöl ëëpnaat. ⁴⁹ Nem ngön aim epot nemtë könöokaan naën. Won, Pep wes nemëaup puuk ök neeautök pim neeaul war wesak ök niaim. ⁵⁰ Pël ëak ne ëwat wë. Ar nem Pepapë ngön ngaar önë pöt wëwë kosangët koir nimpnaat. Pötaanök nem ngön ök niaim epot pim ngan rë nenautök ök niaim.”

13

Yesuuk pim ruuröa ingöt i moira

¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngkët temanöm yesën Yesu pimtë ëëpnaaten epël kön wia. “Ne yanger sëp wesak nem Pepapë ngësë suma akunet temanöm yes,” pël kön wiak omën pimorö yangerak wëaurö lup sant elnieima. Pim lup sant elnieima pöt om wiaan wel wiipnaat.

² Wiap kanök ten kaömp neim wëen Setenök Yutas Keriot kakaanëp, Saimonë ruup, pim lupmeri ilaan Yesu kööre toköröa moresi moulmëëpënëak

kön wia. ³ Ën Yesu pi pöt epël kön wia. “Ne nem Pepapë naëaan irëaup kaalak pim ngësë sumaap. Pötaanök pi nook omnant pout ngarangk ëëmëak rë nemëa.” ⁴ Pël kön wiak kaömpöt sëp wesak wal ë ulpëen rangkëp përe wiak poë koröp sak kol yewas pöp nent wa ura. ⁵ Pël ëak Yesuuk iit söwarweri lë wiak ngës rëak ruuröa ingöt i yaniir. Pël ëak poë koröp pötaring kol niwesaut. ⁶ Pël ë Saimon Pitaë naë sëen epël yema. “Aköp, nuuk nem ingesiar yok pangk i neneirngan.” ⁷ Pël maan Yesuuk epël yema. “Nem yeë epëten ni köpël wëen. Ënëmak ëwat sumëet.” ⁸ Pël maan Pitaak epël yema. “Nuuk yok pangk nem ingesiar i neneirngan pan.” Pël maan Yesuuk kangüir epël yema. “Nook i naniir ëëma pöt ni neering naöngan.” ⁹ Pël maan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ingesiar pëen i neirnganëp, morre kepönre pötta i neir.” ¹⁰ Pël maan Yesuuk kangüir epël yema. “Omën namp koröp pou iirëpna pöp pi ënëm kaalak irëpnaataan ya kaö namëngkën ëëpnaat. Om ingesiar pëen kaalak iirëpnaat. Pël ëaap ar kölam tëauröak pourö kölam pëen naön.” ¹¹ Pim pël niia pöt piin kup mowiipnaap tenring wëen itneëak epël yenia. “Ar pourö kölam pëen naön.”

¹² Yesu pi ten pim ruuröa ingöt iir pet irak pim ulpëen waliip wa mëak kaalak tenim naë wel aisëak epël yenia. “Ar nem yaalni epëta songönten ëwat wë ma? ¹³ Ar neen, ‘Aköp, tenim rë yanuulaup,’ pël neaim pöt yaap, ne arim pöp. ¹⁴ Pötaanök ne arim Aköp, rë yanuulaupök arim ingöt iir yanuulë epël arök arim karuröa ingöt i moirën. ¹⁵ Arim ëënëël nook peene pet yaalni.

Pötaanök nem yaalni epët arök yal menak nem yeë epël een. ¹⁶ Ne yaap pan niamaan. Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan. Ma omën ya nga wes mëen sa nampökta pim wes mëaup il nemowaspan. ¹⁷ Ar pipët ewat wë. Pöta ök eëne pötak erëpsawiarung eim önëet. ¹⁸ Ne ngön epët ar pouröaan neniaan. Omën nemëen wesa pöröen ne ewat wë. Pël äaap omën epot ngönën pepeweri ngön wia pöt kë rap. Pöt ngönën pepeweri epël wia. ‘Omën neering kaömp yen epopök neen utpet pan elnëepënëak yaë.’ ¹⁹ Omën pöt naaröön wiaan wet reak ök yeniak. Pötaan ënëmak oröön pöt epël kön wiinëet. ‘Pi yaap Kristo pim ök niia tapöt,’ pël kön wiinëet. ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Omën namp nem ya ngan rë menak arim naë wes yanimë epop sant mowasënë pöt ne tapël sant newasënëet. Ën ar ne sant elnëenë pöt nem wes nemëaup tapël sant elmëenëet.”

Yesu pi Yutasë pimëen kup mowiipnaaten war wesak mëä

(Matiu 26:20-25; Maak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Yesu pi pël niak ulöp es mokotön epël yenia. “Ne yaap pan niamaan. Arim naëaan namp ngaaröa naë së nemëen kup mowiipnaat.” ²² Pël niaan ruurö ten it neneren äak talëpön ya pël kön wiak engk ma e wesaut. ²³ Pël äak ruuröa naëaan ne Yesu pi neen kent yaaup yak pim naë wëen, ²⁴ Saimon Pita puuk kepönööring, “Tol?” elnäak, “Talëpön yaarek pëel maan ök niap,” pël yaalnë. ²⁵ Pël elnëen ne Yesuu ngësäl ko wiak epël mëäut. “Aköp, talëpön yaan?” ²⁶ Pël maan Yesuuk epël yenëa. “Kaömp kaut iistak mëak mempa pipopön

yeniak.” Pël neak kaömp kaut iistak mäak Yutas, Saimon Keriot kakaanëp pim ruup, yemangk. ²⁷ Pël ëen Yutas kaömp pöt nëen Seten pim lupmeri ilëa. Pël ëen Yesuuk epël yema. “Omën nim ëëmëak yaën pipët teënt ëëm.” ²⁸ Pël ök yemaan ten piiring wëa pörö kat wiak këekë kön nawiin äaut. ²⁹ Pël äak ten naröak epël kön wiaut. “Yutas pi tiarim mon kërëep wieëaupok akun ngëëngktakëen omën nant wë wes yamë ma ngöntök yaurö omën nant mampënëak wes yemomë,” pël wesaut.

³⁰ Yutas pi kaömp kaö pöt wa nak tapëtakëer kakaatiaan oröak rö kan koutak sa.

Kan ngolöpö

³¹ Yutas pi oröak yesën Yesuuk epël yenia. “Peene Omën Këep nem yapin pingët tekeri yaaröön nook Anutuu yapin pingëteta tekeri wes yamë. ³² Omën Këep ne Anutuu weëre kosangöt tekeri yewas. Pötaanök Anutuuk Omën Këep nem weëre kosangöt tekeri wasëpnaat. Akun wali nasën wiaan pël ëëpnaat. ³³ Nem ruurö, ne akun kot nent arring wë olëak sëen ar neen ap wasënëet. Pötaanök Yuta omnaröen mëea tapët arënta yeniak. Nem së öma pörek ar peene yok pangk newaisngan. ³⁴ Ne kan ngolöpö epël koir yaningk. Ar neneren lup sant ëeim ön. Nem ar lup sant elnieimaa pöl arta arimtok neneraan lup sant ëeim ön. ³⁵ Pël ëënë pöt omnaröak arën itaangkën nem ruurö pël koröp orööpnaat.”

*Yesuuk Pitaë yak mowasëpnaat war wes mëea
(Matiu 26:31-35; Maak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

³⁶ Pël yeniaan Saimon Pitaak epël yema. “Aköp, ni talël sum?” Pël maan Yesuuk kanggiir epël yema.

“Nem sē öma pörek yok pangk peene newaisngan. Ënëmak waisumëët.” ³⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Aköp, tol ëënak nim ënëm newaisën ëëm? Ne nimëën wel wiimëak pöt yok pangk wel wiimaat.” ³⁸ Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Ni nim wëwëet nemëën këëpöt wasumëëp ma? Ne yaap pan niamaan. Kokor ngön naën wiaan ni akun nentepar nent yak newasumëët.”

14

Yesu pi tiarim Pepa ngësë sëpena kanö

¹ Yesuuk kaalak yal menak epël yenia. “Ar ya ngës ëëngan. Anutuun kön wi kosang wesak neenta kön wi kosang newasën. ² Pöt tol ëënak? Nem Pepapë kak kaat kësang wia. Pötaanök ne wet rëak pörek sē arimëën ur nant kopëta wes ulmëëmaan. Pël naën wieëanëën ne wet rëak ngön pipët arën ök neniaan ëan tapön. ³ Pël ëa pötaanök ne pörek sē arim uröt kopëta wes ulmëak ar neering önëën kaalak wais nikoirumaat. ⁴ Ën nem kan suma pöön ar ëwat wë.” ⁵ Pël niaan Tomasök epël yema. “Aköp, nim kan sumë pöön ten köpël. Tol ëak ëwat sën?” ⁶ Pël maan Yesuuk epël yema. “Kan pö nemënt tapöp. Ne ngön këëtere wëwëeta pepap. Kan maim naök sē Pepa naë naaröongan. Nemënt kan kopët tapöp. ⁷ Ar wet rëak neen yaap ëwat sanëën nem Pepapönta ëwat san tapön. Peenök ar piin itenak ëwat yes pël kön wiinëët.”

⁸ Pël maan Pilipök epël yema. “Aköp, ni Pepen pet elniimë pötak ten yok pangk ëënaat.” ⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Pilip, ne akun wali pan arring wakaimauppe. Ni neen ëwat nasën

ma? Omën neen ityaangk pöp nem Pepapönta ityaangk. Oröp eënak ni epël yaan? ‘Ni Pepen pet elni,’ pël yaan. ¹⁰ Ni, ‘Ne Pepaaring wëen Pep pi neering wë,’ nem yak pöt kön wi kosang nenewasën imaup ma? Nem ngön arën ök yeniak epot nemtë könöökaan nga ilak ök neniaan. Pep pi neering wë pimtök pim yaat yamëngk. ¹¹ Ar ne Peparang wëen Pep pi neering wë nem ök yeniak epot kat wiak kosang weseë. Pël naën ëak pöt nem ya yamëngk epotön itenak kön wi kosang neweseë. ¹² Ne yaap pan niamaan. Omën namp neen kön wi kosang newasëpna pöp puuk yok pangk nem ya yamëngk epot mëmpnaat. Pël ëak kaö panë wesak mëmpö yesem pim ya pötak nemët il newasëpnaat. Ne Pepa ngësë sumen ëa pötaan pël eëpën sa. ¹³ Pël eën ar nem yapintakël kimang neanë pöt Anutuu Ruup nook nem Pepapë weëre kosangöt tekeri wesak yok pangk nimpaat. ¹⁴ Ar nem yapintak neen omën nant eëmëak kimang neaan pöt pangk eëmaat.”

Yesuuk Ngëëngk Pulö wes mëepënëak ök mëëa

¹⁵ “Ar ne lup sant elnëënë pötak nem ök yeniak pöl eëneët. ¹⁶ Pël ëak ne Pepen kimang maan puuk Ël Kaamök munt namp arimëën wes mëepnaat. Pël eën akun wali arring wakaim öpnaat. ¹⁷ Ngëëngk Pul pö ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö omën ngönën wonöröak itaampööre ewat së pël naën yaau. Pötaanök pit sant mowesak naön eëpnaat. Pi peene arring wë arim lupötë wakaim öpnaap. Pötaanök ar piin ewat wë. ¹⁸ Ne ar sëp niwasën ru wamir sak naöngan. Arim ngësë kaalak waisumaap. ¹⁹ Akun kot nent wia pöt pet irën

omën ngönën wonöröak neen itnaangkën eëpën sa. Ën ar pöt neen itaampunëet. Ne öp wëaup. Pötaanök arta öp önëet. ²⁰ Akun pötakök ne Peparing wakaiman, ar neering wëen ne arring wakaiman pöten ewat sënëet. ²¹ Omën namp nem këm ngönte ngaar wak öpna pöp pi lup sant elnëepnaap. Ën namp lup sant elnëepna pöp nem Pepapök pi lup sant elmëepnaat. Nookta tapël lup sant elmëak nem songönte tekeri wesak pet elmëen itaampnaap.”

²² Yesu pi pël maan Yutas, Keriot kakaanëp won, pim ngampupök epël yema. “Aköp, ni tol eënak nim songönte tenimtën tekeri wes niak omën ngönën wonöröaanta pël naalmëen eëmëak yaan?”

²³ Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Omën namp ne lup sant elnëepna pöp pi nem ngönta ënëm eëpnaap. Pël eën nem Pepapök pi lup sant elmëen tenip pim naë së piiring önaat. ²⁴ Ën namp pi ne lup sant naalnëen eëpna pöp nem ngönötë ënëm naën eëpnaap. Ngön arim e kat yawi epot nemtëet won. Pep nem wes nemëaupök nangkën wak waisaut.

²⁵ “Nemënt arring wë ngön epot pout ök yeniak.

²⁶ Ënëmak arim Ël Kaamököp, Ngëëngk Pulö, Pepak nem yapintakël wes mëepna pöök ar rë niulak arim könöt wa ngolöpngolöp niwasëpnaat. Pël eën ar nem ök niaimaö pöt poutön kön wiinëet. ²⁷ Ne ar sëp niwasumëak nem mayaapët ningkën arring wiaapnaat. Nem pöt omnaröa mayaap pöta ök wontak yaningk. Ar ya ngës ëak kas eëngan. ²⁸ Ar ngön epël ök niaan kat wiaurö. ‘Ne kamaarek së reak kaalak waisumaat,’ pël niaut. Pep pi

kaöap ne il newesaup. Pötaanök ar yaap neen lup sant elnäan talte nem Pepa ngesë suma pöten erëpërëp een. ²⁹ Këet naaröön wiaan wet réak ök yeniak. Pötaan enëmak oröön itenak ar kön wi kosang newasënëet. ³⁰ Yangerakë kaöap Seten pi waisëpënëak kan ko yaë. Pötaanök ne arën ngön wali neniaan eëm sa. Pi wais ne il nenewaspan. ³¹ Yangerakë omën ngönën wonörö nem Pepapön lup sant yaalmëa pöten itenak kön wiipënëak pim ngön ök neeautë enëm yaaup. Yok, wal ëak sëpa.”

15

Yesu pi wain ëlweë

¹ Yesu pi ten pim ruuröen ök niak kaalak watepang ngön nent epël ök yenia. “Ne wain këwei ököp. En nem Pepap pi wain ya ngesëp. ² Nem lööre morötë nautön eëpna pöt ngesëpök oröak il moolapnaat. En mor nant utöpna pöt pi mënt il moolëak ompyaö mowasën selap utöpnaat. ³ Ar pöt, nem ngön ök niaan kat wian pötak ompyaö niwesa. ⁴ Pötaanök nem arring eim öma pöl ar neering eim ön. Wain mor nemor ëlwei ya naën pëlëer wë yok pangk nautpan. Ök tapël, arta neering naön eënë pöt kë won eënëet. ⁵ Ne wain songönte. Ar nem moröt. Pötaanök namp neering wëen ne piiring ömaap pim këet selap uteim öpnaat. En ar ne sëp newesak wë arimënt omnant pangk naëngan. ⁶ Pötaanök neering naön eëpna pöp ngesëpök wain morötë yaë pöl il moolaan wa top ëak esuwesi yemar pöl elmëepnaat. ⁷ Ar neering wë nem gönte kat wieim önë pöt ar omën nenten kimang neaan yok pangk nineim ömaat. ⁸ Pötaanök

ar kë selap yautön nem ruurö pöt tekeri yesën önë pöt nem Pepapë weëre kosangöt oröön omnarö itaampnaat. ⁹ Nem Pepapök ne lup sant elnëeim wë pöl nook ar lup sant yaalni. Pötaanök ar nem lup sant pöta öngpök ön. ¹⁰ Ar nem këm ngönta önëm eim önë pötak nem lup sant pöta öngpök wakaim önëët. Neenta tapël nem Pepapë ngön ngaar weimeë pim lup sant pöta öngpök wëaup.

¹¹ “Ne ngön pipot nem ya ërëpërëp pöt arim naë oröak peö ëak wiaapënëak ök yeniak. ¹² Ne ngön epël niiaut. ‘Nem lup sant elnieima pöl ar nener lup sant elmëeim ön,’ pël niiaut. ¹³ Omën namp pim karuröaan wel wiipna pöpön, ‘Lup sant panë yaë,’ pël mepenaat. ¹⁴ Ar nem yeniak pöl ëënë pötak nook itaangkën nem ngöntörö pël koröp orööpnaat. ¹⁵ Inëen yaaup pi pim ngarangkëpë omnant yaauten köpël wë. Pötaanök nook arën, ‘Inëenörö,’ pël naniwasën yeë. Nem Pepapë naëaan ngön kat wiaut ök niaimaut. Pötaanök ne arën, ‘Nem ngöntörö,’ pël yaniwas. ¹⁶ Arök ne arimëen kom ë neneulëen ëaurö. Nookëer ar këët selap uteim önëak yaatak kom ë niulëaut. Pël ëen arim kë pöt oröak wiaan ar nem yapintak Pepen omën nantön kimang manë pöt yok pangk nimpnaat. ¹⁷ Ne arën kosang wesak epël yeniak. Ar neneraan lup sant ëeim ön.”

Ngönën wonöröak Yesuu ruurö kööre tok elniipnaat

¹⁸ “Ngönën wonöröak kööre tok yaalniin pöt, ‘Pit wet reak Aköpön kööre tok elmëaurö yak tenënta tapël yaalni,’ pël wasën. ¹⁹ Ar yaap ngönën wonöröa rongantak wëan talte pitëm karurö pël

wesak kent elniipën. Ar pitëm toktak wonörö. Nook pitëm naëaan kama niön pitëm wëwëet sëp wesaurö. Pötaan kööre tok yaalni. ²⁰ Arën nem ngön epël niak pöten kön wiaan. ‘Inëen yaaö nampök pim ngarangkëp il nemowaspan.’ Pit neen kööre tok elnëaut. Pötaan arënta tapël elniipnaat. Pit nem ngönta ënëm yeëa talte arimteta kat wiak ënëm ëëpën. ²¹ Pël ëëpnaatak pit Pep ne wes nemëaup piin köpël ëak kasëng mena. Pötaanök ar nemorö pël wesak kööre tok elniipnaat. ²² Ne yaap pitëm naë orök ngön ök nemaan ëan talte pitëm saun pötë kangut tekeri nasën ëëpën. Pël ëëpnaatak ök maan kat wiak kaaö ëaurö. Pötaan saunat wiaapnaat. ²³ Omën neen kööre tok yaalnë piporö nem Pepapönta kööre tok yaalmë. ²⁴ Ne ya ke nentere nent omën ngaanöröa naënöt pitëm tekrak mëneimaut. Pël naën ëan talte saunatë kangut pitëm naë naaröön ëëpën. Pël ëëpnaatak pit nem ya mëna pötön itenak ten Pep pouwaarën kööre tok yaalni. ²⁵ Pël yaë pötak ngönën pepeweri ngaan ngön kosang nent epël ëa pöt kë yaarö. ‘Pit pas neen kööre tok elnëaut.’ ²⁶ Ël Kaamököp nook nem Pepapë naëaan wes mëen arim ngësë waisëpnaat. Pöp ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö Pepapring wëaupök wais nem ngönöt war wesak ök niapnaat. ²⁷ Pël ëën pöt arta ngaanëer nem ya ngës rëaurekaan akun wali neering wakaimaurö. Pötaan nem songönte arökta tekeri wesak ök anëët.”

16

¹ Yesu pi ten pim ruuröen kaalak epël ök yenia. “Ar kön wi kosang yewesaut sëp wasnganok pël niaut. ² Pit ar pitëm ngönën tupötëaan waö ë

nimëepnaat. Pël äak kaalak akun nent oröön pit ar mën wel yaniwiem Anutuun kaamök yaalmë pël kaar wasëpnaat. ³ Pit neen köpëlre Pepenta köpël. Pötaanök pël elniipnaat. ⁴ Naaröön wiaan ök yeniak. Pötaanök ënëmak oröön pöt epël wasënëët. ‘Pim ngaan ök niia pötak yaarö,’ pël wasënëët.”

Ngëëngk Pulöökë ya yamëngkaut

“Ne ngaan arëring wë yak ngön pipot ök neniaan äaut. ⁵ Pël äautak peene pöt nem wes nemëaupë ngësë sumëak yaëën arim naëaan nampök neen, ‘Ni talël sum?’ pël nenëaan yeë. ⁶ Ne sëën omën orööpnaaten ök niak pötaan ya ngës yeë. ⁷ Pötaanök ne yaap niamaan. Ne ar sëp niwesak sëën arim naë omën ompyaut orööpnaat. Ne nasën ëëma pöt Ël Kaamököp arim naë newaispan. Ën nem suma pötak nook wes mëën irapnaat. ⁸ Pi irapna pötak ngönën wonörö saunaring wëanre wotpil sak wëan pöta songönte tekeri wes menak ngön ya yamëngkauta songönteta tekeri wes mampnaat. ⁹ Saunaring wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Neen kön wi kosang nenewasën yaurö pötakël tekeri wasëpnaat. ¹⁰ Ën wotpil sak wëa pöta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Ne nem yaat pet irak Pepa ngësë sëën ar kaalak itnaangkën ëënëët pötakël tekeri wasëpnaat. ¹¹ Ën ngön ya yamëngkauta songönte eptakël tekeri wasëpnaat. Anutuuk yangerakë kaöap Seten pi këlangön yaatak ulmëëpënëak ngön ë pet irak wë pöl pit tapël elmëëpnaat pötakël tekeri wasëpnaat.

¹² “Ngön kësang wiaap ök niamaatep peene tapëtakëër ar yok pangk ënëm naën ëënëën sa.

¹³ Ngön këët tekeri yewesa pöta Pulö irëak ngön

këeta songönte pet elniin ewat sënëet. Pël yeem pim könöökaan reäk nant neniapan. Pepa naëaan kat wiaul war wesak omën enëm orööpnaatönta ök niapnaat. ¹⁴ Pi nem ngönre omnant wak ök yeniaan nem yayaat orööpnaat. ¹⁵ Pepa omën pout nemot. Pötaanök, 'Pi nem ngönre omnant wak tekeri wes nimpnaat,' pël niaut."

Yesu pi sak kaalak waisëpnaap

¹⁶ "Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet." ¹⁷ Pël niaan ruurö tenimtok tenimënt neneren epël määaut. "Pi tol eënak epël ya? 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet,' pël yaap. Pël niak kaalak, 'Pepa ngësë sumaat,' pël yaap. ¹⁸ 'Akun kot nent,' pël ya pöt tol nenten ya? Tiar pöta songönten köpël yeë." ¹⁹ Pël mäak ten Yesuun pëel menëak yaëen pimtök itenak epël yenia. " 'Akun kot nent won sëen ar neen itnaangkan. Kaalak akun kot nent tapël won sëen waisën itaampunëet,' ar nem pël niak pötaan pëel neanëak yeë ma? ²⁰ Ne yaap pan niamaan. Ar ingre ya ilak kaö panë anëet. Pël yaëen omën ngönën wonörö pit ërëpsawi ëëpnaat. Arim lupöt ya ngës eëneët. Pël eëneëetak pötak kaip tiin ërëpsawi koirëneët. ²¹ Öng namp pi ru wilëpënëak lel yailën këlangön kat wiipna akunet temanöm yesën ya ngës ëëpnaat. Pël eën ruup oröön pöt ya ngës pöt won sëen rungaap oröa pötaan ya ërëpërëp kön wi yaë. ²² Pöta ök ar peene ya ngësring wë. Pël yeëetak ne kaalak arën itaangkën ënëmak ar ërëpsawiarung önëet. Pël eën omën nampök arim

ërëpsawi pöt wa ëp naalniipan. ²³ Akun pötak arök neen omën nentaan pëel nenëangan. Ne yaap pan niamaan. Ar nem yapintak Pepen omën nentaan manë pöt yok pangk nimpnaat. ²⁴ Ar ngaan omën nent önëëtaan nem yapintak kimang nemaanörö. Pötaanök kimang maan ningkën arim naë ërëpsawi kësang pan oröak wiaapnaat.”

Yesu pi yangerakë omën utpetat il wesa

²⁵ “Ne wet rëak arën watepang ngön niaut. Ën ënëm pöt kaalak watepang neniangan. Nem Pepapë songönte tekeri wesak ök niamaat. ²⁶ Akun pötak arimtok nem yapintak Pepen kimang manëët. Nook arimëën kimang mema pöt neniaan yeë. ²⁷ Ar ne lup sant elnëak Pepa naëaan waisaup pöt kön wi kosang yenewes. Pötaan Pepak ar lup sant yaalni. ²⁸ Ne ngaan Peparing wakaim olëak pi moulmëak e yangerakë waisaup. Pël ëak peene wakaim olëak yanger sëp wesak kaalak Pepa ngësë sumaat.”

²⁹ Pël niaan ruurö ten epël yemak. “Peene pöt watepang neniaan, tekeri wesak ök yeniaan. ³⁰ Ten peene niin ëwat yes. Ommaröak pëlpël neniaan wiaan nim könöök war wesak yaaup. Ni omën poutön ëwatëp. Pötaanök ten peene ni Anutuu naëaan irëaup pöt kön wi kosang yewas.”

³¹ Pël maan Yesuuk kangiir epël yenia. “Yaap, peenök kön wi kosang yewas ma? ³² Kat wieë. Akun orööpnaat pël niak pöt yok oröa. Pël ëën ar repak arim kaatë sënëak noolëak sëën nemënt ömaat. Pël ëëmaatak nemënt won. Nem Pepap pi neering wë. ³³ Ar neering wëën arim naë mayaap oröak wiaapënëak niaut. Ar yangerak wë këlangön

kat wiinëet. Pël eënnëetak yangerakë omën utpetat nook il yemowas. Pël yaëen arim lupöt kosang sak ön.”

17

Yesu pim ruurö tiarimëen kaamök elniipënëak kimang mëä

¹ Yesu tenën pël niak we riak kutömweriil iteneë epël yema. “Pep, akunet yok oröa. Pötaanök nook nim yapin pingët tekeri wes mempaat, nuuk nim Ruup nem yapin pingët tekeri wes man. ² Nuuk omën nem naë wa neulëaurö wëwë kosangët koir mampëak ne yangerak omnaröa ngarangk wes neulëaup. ³ Wëwë kosangta songönte epël. Pit ni Anutu këep niin ewat wë nim wes nemëaup, Yesu Kristo, neenta ewat öpna pötak wëwë kosangët pitëm naë orö rëepnaat. ⁴ Ne nim ya ngön neaan pöt mënak pet irumëak yeë. Pël yeem yangerak nim yapin pingët tekeri wes yemangk. ⁵ O Pep, ngaan kutömre yang naaröön wiaan ne nim naë wë kutöm ë rangiatring wakaimaut. Pötaanök kaalak peene ë rangi tapët nan.

⁶ “Ne yangerakë omën nim ne nenan pöröen nim songönte ök maimaut. Omën nimëen yaö wesak nem naë wa neulëa pörö nim ngönta ënëm yaë. ⁷ Pël ëak omën ne nenan pöt pout nim naëaanöt pöt pit ewat yes. ⁸ Ngön pout ne nenan pöt nook pit mangkën yeö. Pël ëak ne nim naëaan waisan pöt pit ewat sak nuuk ne wes nemëan pötenta kön wi kosang yewas. ⁹ Ne pitëmëen kimang yeniak. Omën ngönën wonöröaan won, omën nim ne nenan pöröaan kimang yeniak. Ni pit nimëen yaö wesaurö pötaanök. ¹⁰ Omën nim

piporö tepërimorö. Nem eporö tepërimorö. Pit nem weëre kosangö pet yaalmëen nem yapin pingët orö yarë. ¹¹ Pit pöt yangerakë wëwëet om yal menak öpnaarö. Ën nem yangerakë wëwëet pet yair. Pël ëak ne nim naë waisumaan yeë. Pep, ni ngëengkëp, nim weëre kosang nenan pötring nuuk ngarangk elmëem. Pël ëen muumöngk öpnaan. Pël ëak tepërim lup kopëtemer sak wë pöl pitta tapël ëak öpnaat. ¹² Ne pitring wë nim weëre kosang nenan pötring ngarangk elmëen muumöngk wakaimaut. Ne ngarangk yaalmëen namp kö nasën. Nim ngönëntak ëan pöt kë rapënëak kopët namp kö sëpënëak yaö ëan pöpökëer kö sa. ¹³ Ne peene nim ngësë aprumëak yeë. Pötaanök nem ërëpsawiet pitëm lupötë oröak ulöl sak wiaapnaataan yangerak wë ök yeniak. ¹⁴ Ne nim ngönöt ök më pet irën omën ngönën wonörö pit kööre tok yaalmë. Pöt ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. Pötaanök kööre tok yaalmë. ¹⁵ Ne pit yangerakaan ömëak kimang neniaan. Omën utpetapë moresiaan ent ë moulmëëmëak kimang yeniak. ¹⁶ Ne omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën, ök tapël pitta omën ngönën wonörö pitëm yaaul naën. ¹⁷ Nim ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpnaan. Nim ngön pöt këet. ¹⁸ Nuuk neen ya ngön neak yangerak omnaröa ngësë wes nemëen pöl nook pit ya ngön mëak omnaröa ngësë wes yemomë. ¹⁹ Nuuk pit ngön këetak kom elmëen nimëen yaö sak öpënëak nook nem wëwëet pitëmëen yaö yemowas.

20 “Ne pitëmëën pëen kimang neniaan. Omën pitëm ngön kat wiak neen kön wi kosang wasëpna pöröaanta yeniak. 21 Ne omën eporö pourö lup kopëtemer sak öpna pötaan kimang yeniak. Pep, ni neering wëen nem niiring wë pöl pit tepërring öpënëak kimang yeniak. Pël ëen ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöt kön wi kosang wasëpënëak pötenta kimang yeniak. 22 Pit tepërim lup koptemer sak wë epël pitta tapël sak öpënëak ë rangiat nim ne nangkën pöt nook pit yemangk. 23 Pit lup kopëtemer panë sak öpnaataan ni neering wëen ne pitring wë. Pël ëen omën ngönën wonörö pit pöten itenak nuuk ne wes nemëen waisan pöten kön wiak nuuk ne lup sant yaalnëen pöl pit lup sant yaalmë pötenta kön wiipnaat. 24 Pep, omën nim ne nangkën pörö nem kutöm ë rangiat itaampnaan nem ömaarek ten pourö önëak kimang yeniak. Nem kutöm ë rangi pöt ni ngaanëer kutömre yang won wiaan ne lup sant elnëak nenaup. 25 O Pep wotpilëp, omën ngönën wonörö pit niin köpël wëen nookëer niin ëwat wë. Ën omën nem naë wë eporö pit nuuk ne wes nemëen waisan pöten ëwat wë. 26 Ne nim songönte tekeri wes menaut. Pël ëak tekeri wes meneim ömaat. Pël ëen ne lup sant yaalnëen pöl pitta tapël elmëen. Pël ëen ne pitring ömaan.”

18

*Yesu Kesemani wëen ngaaröak wali wa
(Matiu 26:47-56; Maak 14:43-50; Luk 22:47-53)*

¹ Yesu pi kimang ngön pet irak pim ruurö ten koirak i Kitron pömer olëak ëngk komuntakël Olip

ya newer wieëa pörekë saut. ² Pörek së wëen Yutas ngaaröen kup mowiipnaap pi Olip ngës pöön ewatëp yak Yesure ruurö ten ngës pöök kët poutë pörek wa top ë yaaut yak. ³ Pörek së wëen Yutas pi Rom nga naröere kiri ar yaaö kaöaröere Parisi ngönën omnaröa naëaan polis narö koirak nga ë omnant wak es mangiak waisa. ⁴ Pël ëen Yesu pi omnant elmëëpna pötön ewat wëak kepöngk wiak naë së epël pëël yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?” ⁵ Pël maan epël yema. “Ten Yesu Nasaret kakaanëp koirënëak yewais.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp.” Pël mëak itaangkën Yutas ngaaröen kup yemowiem pit pourö wëa. ⁶ Pël ëen pit pim, “Ne tapöp,” pël mëëa pötaan kasngaë kan së yangaak yengenti. ⁷ Pël ëen kaalak rangk pëël yema. “Aë, ar talëpön ap weseim?” Pël maan epël yema. “Yesu Nasaret kakaanëpön.” ⁸ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ne tapöp niakat. Ar nemtën ap yewas pöt omën eporö om wes momëen sëp.” ⁹ Pi pim wet rëak Anutuun, “Omën nim ne nenan pörö namp ap naön,” pël mëëa pöt kë rapënëak ngön pipët mëëa. ¹⁰ Pël yemaan Saimon Pita pi öpwer wëaup yak yepatuukaan përeak kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp yapinte Malkas pöp möak pim kat yaapkëëp per olëa. ¹¹ Pël ëen Yesuuk Pitaan epël yema. “Öpwer kaalak yepatuuk më. Këlangön Pepak yenangk epot sëp newasngan.”

Pit Yesu wak Anasë naë sa

¹² Pël maan ngaaröere pitëm wotöököpë polisörö pit Yesu wali wak wii tëa. ¹³ Pël ëak pit pi wak wet rëak Anasë naë sa. Pöt Kaiapas pi akun pötak kiri ar yauröa wotöök wëaup Anasë

koontup wak wëa. ¹⁴ Kaiapas pöp wetkaal Yuta omnaröen, “Omën pourö kö senganëen kopëtapök wel wiipna pöt ompyaut,” pël mëea pöp.

Pitaak Yesuun yak mowesa

(Matiu 26:69-70; Maak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Ten Saimon Pita pit Yesu wak yesën ënëm saut. Pël ëak kiri ar yaaö wotöököp pi neen ëwatëp yak nemënt Yesuu ënëm kiri ar yaaö wotöököpë ëmööké öngpök ilëaut. ¹⁶ Ën Pita pi om ëm ngësöök taueëa. Pël ëen kiri ar yaaö wotöököpë ëwatëp nook kaalak ka tomök orö öng ëm kanëra ngarangk wëa pöpön mëak Pita koirak öngpök saut. ¹⁷ Pël ëen öng ëm kanëra ngarangk pöpök Pitaan epël yema. “Yesuu ruuröakaan namp ni koröp.” Pël maan Pitaak, “Ne won,” pël yema. ¹⁸ Pël mëak polisre inëen yaaurö tomök ëp ëen es merak taueë mor yesa pöröa naë së es mor yes.

Kiri ar yaaö wotöököpök Yesuun pëel mëea

(Matiu 26:59-66; Maak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Kiri ar yaauröa wotöököpök Yesuun pim ruuröen pëel mëak omnaröen ngönën ök yamëea pötenta pëel mëea. ²⁰ Pëel maan kangiir epël mëea. “Ne omnaröa ëöetak ngön ök yamëëaup. Yuta omnaröa ngönën tupötëere ngönën tup kaöetak wa top ëak wëen ök yamëëaup. Ëlëep naën. ²¹ Tol ëen neen pëel yenëaan? Nem ngön ök yamëëauröen pëel ma. Pit nem yamëea pöt ëwat wëerek kat mowi.” ²² Pël yemaan polis namp pim naë taueëaupök Yesu mor kaë momöak epël mëea. “Ni wotöököpön pil mangan.” ²³ Pël maan Yesuuk epël mëea. “Ne ngön utpet yak pöt utpet pöt war wesak aan ten

kat wiinaatep. Yaap yakap oröp eënak pas yen-emöön?” ²⁴ Pël maan pim moresiarë wii motëa pöt om ëaul ëaan Anasök wes momëen kiri ar yaaö wotöököp, Kaiapas, pim ngësë sa.

Pitaak kaalak Yesuun yak mowesa

(Matiu 26:71-75; Maak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimon Pita pi es mor yesem tauaan piiring wëa pöröak epël yema. “Niinta pim ru namp koröpok.” Pël maan pi yak wesak, “Ne won,” pël yema. ²⁶ Pël maan kiri ar yaaö wotöököpë inëen ru namp Pitaë öp möak katëep per olëa pöpë karipök epël yema. “Yaap, ne itaangkën Olip yaöök piiring wëen itenaut koröp.” ²⁷ Pël maan Pitaak epël yema. “Ne won.” Pël yemaan kokor namp ngön ya.

Pit Yesu wak Pailatë naë sa

(Matiu 27:1-2, 11-14; Maak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Pit wangam kan röököer Yesu Kaiapasë naëaan mësak Rom yang ngarangkëpë ka kaöetakë mësak yes. Pël ëak pitëmënt pörö yang ngarangkëpë kaatak lup kewil ëëpanëak kakaati neilan ëa. Pöt tol eënak? Pit lup kewil ëak pöt Anutuu mait elmëa akun ngëengtak kaömp nanën ëëpën sa pötaanök. ²⁹ Pël wesak om tomök tauaan Pailat pi pitëm naë së epël pëël yema. “Ar oröpmor ëen omën epop ngön yaatak ulmëenëak mësak yewais?” ³⁰ Pël maan pit epël yema. “Pi utpet naën ëanëen ten pas mësak newaisën ëan tapön.”

³¹ Pël maan Pailatök epël yema. “Arimtok mësak së ngön yaatak ulmëak arim ngön kosangta wieëaul elmëeë.” Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Ar Rom omnarö arim ngön kosangtak tenim naë omën yamëngkautaan nga wia.” ³² Yuta

omnarö pit pël yemaan ngaan Yesu pimtök pim këra yetaparak möön wel wiipnaat ngön pël mëëa pöt kë oröa. ³³ Pël maan Pailat pi kaalak kakaati ilë wë Yesuun ngön maan sëën epël mëëa. “Ni Yuta omnaröa omën omp aköp ma?” ³⁴ Maan Yesuuk epël mëëa. “Ngön pit nimtök kön wiak yaan ma omën naröak ök niaan yaan?” ³⁵ Pël maan Pailatök kangiiir epël mëëa. “E, ne Yuta omnamp ma? Nimtë omnaröere kiri ar yaaö kaöaröak nem naë mësak wais yanuulëep. Ni tolël äaup?”

³⁶ Pël maan Yesuuk kangiiir epël mëëa. “Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte. Pël ëëëanëën nem ruuröak nga elmëën Yuta omnaröak ne neneön ëan tapön. Nem omnarö wa ngaöök yamëa pöt yangerakaan wonte.” ³⁷ Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ën ni omën omp ak namp ma?” maan Yesuuk epël mëëa. “Nim neen omp ak namp pël yenëaan pipët yaap. Ne ngön këët tekeri wasumëak yangerak wes nemëën nem ëlëpök newilaup. Pötaanök namp pi ngön këëta ënëm ëëpna pöp nem këm ngönte kat wiipnaap.” ³⁸ Pël maan Pailatök epël mëëa. “Ngön kë pöt tol nent?”

*Pailatök Yesu këra yetaparak mööpënëak mëëa
(Matiu 27:15-31; Maak 15:6-20; Luk 23:13-25)*

Pël mëak kaalak tomökël orö epël yema. “Nem piin nga elmëëma utpet nent pim naëlaan nokoirën. ³⁹ Arim yeë pöl ne Anutuu mait elmëa ngëëngk akunetak omën namp wii kaatakaan öpënëak wes nimë yeë. Pötaanök ne ar Yuta omnaröa omën omp aköp wes nimëën sëpën ma?” ⁴⁰ Pël maan pit ngön ë olëak epël yema.

“Pipmor won. Ni Parapasökäär wes nimë,” pël yema. Parapas pöp pi omnarö mënak pitëmot kain yewaup.

19

¹ Pailatök pim ngaaröen maan Yesu pol koröp wapötringöök momöa. ² Pël äak ngaaröak ökre was mëak wii këmampön ulte ket äak kepönöök mowaëak ngaaröa ulpëen köp möa namp wa momëa. ³ Pël elmëak naë së epël mëëa. “Yowe, Yuta omnaröa omën omp aköp,” pël mëak mor kaë momöa. ⁴ Pël yaëen Pailat pi kakaatiaan orö Yuta omnaröen epël yema. “Iteneë. Ne piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaan arimëntta ëwat sënëak wes yanimë.” ⁵ Pël mëak Yesu pi këmampön ulre ulpëen pötring mësak tomök orö ulmëak epël yema. “Omën epopön iteneë.” ⁶ Pël maan kiri ar yaaö kaöaröere polisörö iteneë ëlak wiak epël yema. “Këra yetaprak möön wel wiip. Këra yetaprak möön wel wiip.” Pël yemaan Pailat pi epël yema. “Piikaan nga elmëëma utpet nent nokoirën. Pötaanök arimtok wak këra yetaprak momöë.” ⁷ Pël maan Yuta omnaröak epël yema. “Pimtok pimtën, ‘Ne Anutuu Ruup,’ pël yamëem Anutuu yapinte wa ngep yaë. Pötaanök tenim ngön kosangtak, ‘Pi wel wiip,’ pël ya.” ⁸ Pël yemaan Pailat pi ngön pöt kat wiak kas pan ëa. ⁹ Pël äak kaalak Yesu mësak pim ka kaöeta kakaati ilë epël mëëa. “Ni tarëkaan oröaup?” Pël maan Yesuuk kangiir nemaan ëa. ¹⁰ Pël ëën Pailatök epël mëëa. “Töl ëënak neen ngön nenëaan yaën? Ne wil ni-uleëmaare këra yetaprak nimööma poutë weëre kosangët pangk ëaap. Ni pöten köpël ma?” ¹¹ Pël

maan Yesuuk kangiiir epël mēea. “Anutuuk weēre kosang nangingkēn ēanēēn neen ngep ēak nenēaan ēan tapōn. Pōtaanōk omēn ne newak nim ngēsē wes nemēa pōpē saunetak nimēt il yewas.”

¹² Pël maan Pailat pi ngōn pōt kat wiak wes momēēpēnēak yemaan Yuta omnarōak ngōn ēak epël yema. “Ni omēn pipmor wes mēēmē pōt Rom omēn omp ak kaōap Sisa ngōntre kar naalmēēn ēēmēēt. Omēn namp pi pimtōk pimtēn omēn omp akōp apna pōp pi Sisa piin kōōre tok elmēēpnaat.”

¹³ Pël maan Pailat pi ngōn pōt kat wiak Yesu mēsak tomōkōl orō ngōn ē pet yaira urtak wel aisēa. Ur pōta yapinte Kēl Purpurwer. Pōwer Yuta ngōntak Kapata pël yamēea. ¹⁴ Akun pōt Anutuu mait elmēa akun ngēēngktakēēn omnant wa kōn yaaō kēttak yak kētēp luptak wēēn Pailatōk Yuta omnarōen epël yema. “Arim omēn omp akōpōn iteneē.” ¹⁵ Pël maan pit ngōn ēak epël yema. “Pi wel wiip, wel wiip. Kēra yetaparak mōōn wel wiip.” Pël maan Pailatōk epël yema. “E, arim omēn omp akōp kēra yetaparak mōōmēak yak ma?” Pël maan kiri ar yaaō kaōarōak epël yema. “Ten omēn omp ak munt nampta won, Sisa kopētap.” ¹⁶ Pël maan Pailat pi ngōn pōt kat wiak Yesu kēra yetaparak mōōpēnēak ngaarōa naē wes yemomē.

Yesu kēra yetaparak mōa

(Matiu 27:32-44; Maak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Ngaarō pit Yesu pimtē kēra yetapēr menak waalēn kakaan mēsak yang lup nenta yapinte Kepōn Kos, Yuta ngōntak Kolkota, pōrekē yes.

¹⁸ Pōrek sē Yesu kēra yetaparak mō yemoulmē. Yesu tekarak, ēn omēn naar, namp we naōōk ē yaulmē.

19 Pël eën Pailatök ngön nent epël retëng äak këra yetaparak wi yaulmë. “Yesu, Nasaret kakaanëp, Yuta omnaröa omën omp aköp.” 20 Yesu yetaparak möa yang lup pöt Yerusalem kak naë yak Yuta omnarö kamtaöök kaal wak yeem sangk kel yeëa. Retëng pöt Pailatök Yuta ngöntakre Rom ngöntakre Krik ngöntak poutë wi ulmëaut. 21 Pël eën Yuta omnaröa kiri ar yaaö kaöaröak Pailatën epël yema. “Ni, ‘Yuta omnaröa omën omp aköp,’ pël retëng eënganëp. Epël ë. ‘Puuk, “Ne Yuta omnaröa omën omp aköp,” pël yaaupok,’ pël retëng ë.” 22 Pël maan Pailatök epël yema. “Yok retëng ëanrek epël wiaap,” pël yema.

23 Ngaarö pit Yesu yetaparak mö ulmëak pim ulpëenre poë koröpöt kom äak kong nent wesak neenemot ëa. Pël äak pit pim ulpëen waliip omnaröa ket yeem ilak korir namëënëp wa. 24 Pël äak pit neneren epël ök mëëa. “Tiar epop kelinganëp. Om ngasamtak wiak talëpök öpën pöten itaampa.” Pit pël eën ngönëntak epël ëa pöt kë oröa.

“Pit nem ulpëenre poë koröpöt kom äak wak ngasamtak wiak

talëpök nem ulpëen waliip öpën pöten itena.”

Pël wia pötak ngaarö pit pël ëa.

25 Yesuu këra yetapra ingtak öng epël äak taueëa. Yesu ëlëpre ëlëpë nangapre Maria, Klopasë öngöpre Maria Matala kakaanëp pël äak taueëa. 26 Pël eën Yesu pi itaangkën pim ëlëpre ne pim ru kent yaaup, tenip pim naë tauaan ëlëpön epël yema. “Ma, epop nim ruup.” 27 Pël mëak neen epël yenëa. “Epop nim ëlëp.” Pël neaan akun pötak ne Maria mësak nem kaatak së ulmëak ngarangk elmëeimaut.

*Yesu wel wia**(Matiu 27:45-56; Maak 15:33-41; Luk 23:44-49)*

²⁸ Pël mäak Yesu pi pim yaat pet yair pël kön wiak ngönëntak wia pöt kë rapënëak epël ya. “Ne iiten yaë.” ²⁹ Pël yaan pit i kaö kel newer wak wain i som kep nent peö ëak wieëa pötak wariak këkalëp naö yapinte isop pöök wa tëak këmtak yemowas. ³⁰ Pël ëen Yesu i pöt nak epël ya. “Yok pet yair.” Pël ëak kepönö töak ngemaan pim könöp oröön wel yawi.

Nga omën nampök Yesuu kalapmorök ingëp we-sira

³¹ Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëen Yuta omnarö pit omnant wa kön yeëa. Pötaanök pit omën sokur akun ngëëngktak këra yetaprak möaurö ngaarëk utaapnaaten kaaö ëen së Pailatën epël mëëa. “Ten yok pangk së ing kilöt rë moutak sokur ent ë wiin ma?” ³² Pël maan Pailatök ngaarö wes mëën së omën Yesuu naë möa pöaarë ing kiltepar rë yemout. ³³ Pël ëak Yesuun itaangkën pi yok wel wia ëen ing kiltepar nemoraan yaë. ³⁴ Pël ëautak nga omën kopët nampök ingëper kalapmorök wesirën iire ëröt yaarö. ³⁵ Omën pöt yaëen itenaup nook arta kön wi kosang wasënëak ngön yaap ök yeniak. Ne ëwat wë ngön yaap yeniak. Pötaanök ar kön wi kosang wasën. ³⁶ Ngönëntak epël wia pöt kë rapënëak oröa. “Pit pim kos naö mö narëëpan.” ³⁷ Ën ngönëntak ngön munt nent epël ëa. “Omnaröak pitëm ingëp möëa pöpön itaampnaan.”

*Yesu weera**(Matiu 27:57-61; Maak 15:42-47; Luk 23:50-56)*

³⁸ Yesu wel wiin Arimatia kakaan omën namp Yosep ngaan Yesuu ru sak wakaimaupök Yuta

omën kaöaröen kas ëen ëlëep wëaupök Pailatë naë së Yesuu sokur ent ëëpënëak ök mëëa. Pël ëen Pailat pi kuure mak maan së sokur ent ëa. ³⁹ Pël ëen Nikotimas ngaan röök nentak Yesuu naë sa pöp pi kolap köp nga kamp yaaö kep nent pim könömët 45 kilokram pöta ököt wak sa. ⁴⁰ Pël ëen piarip Yuta omnaröa welarö weerëpënëak yaaul kolap köp nga kamp yaaö pöt wa momëak poë koröpöök kör koëa. ⁴¹ Yesuu yetaprak möa yang lup pöta nokoliil ngës naö wieëa. Ngës pöök omën sokut wak së wiipënëak yaö ëa kël öngöp naö wieëa. Pö omën namp nawiinö. ⁴² Pöt Anutuu mait elmëa akun ngëëngktakëen Yuta omnarö pit omnant kön yaëen kël öngöp pö naë wiaan yak piarip Yesuu sokur wak së weera.

20

*Yesu weletakaan wal ëa
(Matiu 28:1-8; Maak 16:1-8; Luk 24:1-12)*

¹ Santeetak röökëer Maria Matala kakaanëp koutaring omën yangaöökë sa. Pël ëak së itaangkën kël ur wari ulmëaumpel wa olaan kan tē wieëa. ² Pël ëen pi itenak pöömpö wais ten Saimon Pitaë naë oröak epël yenia. “Pit tiarim omp aköp wak së tarëk wia wes? Ten köpël.” ³ Pël niaan ten Pita kaatakaan oröak omën yangaöökë saut. ⁴ Pël ëak kan kourak yesem nook Pita ënëm rë moolëak ne wet rëak omën yangaöök së oröaut. ⁵ Pël ëak ne öngpök neilaan. Om tok ori öngpök itaangkën Yesuu poë koröp pëenö wieëa. ⁶ Pël ëak wëen Saimon Pita pi nem ënëm wais omën yangaöökë öngpök së itaangkën poë koröpö wieëa. ⁷ Pël ëen itaangkën poë koröp Yesuu kepönöök kör

koëauta wieëa. Pö muntaöring erën äak wi naön. Ponspons ëau pëlëer wieëa. ⁸ Pël ëen wet rëak së oröaup nookta öngpök së itenak kön wi kosang wesaut. ⁹ Pël ëa akun pötak Anutuuk ngönëntak, “Pi weletakaan wal ëëpnaap,” pël ëa pöt kön nawiin ëaut. ¹⁰ Pël äak tenip kaalak kakël saut.

*Yesu pi Maria Matala kakaanëp ëö pet elmëa
(Matiu 28:9-10; Maak 16:9-11)*

¹¹ Maria pi omën yangaöök om wë ing aim wiak kël öngöpöök tok oriak itena. ¹² Pël äak itaangkën ensel naar ulpëen kölamaar mëëauwaar kël öngöpöökë kakaati Yesuu urtak, namp ingesiarë urtak namp kepönöökë urtak äak wel aisaëëa. ¹³ Pël ëëëaurekaan epël mëëa. “Öng epop, ni tol ëënak ing yaan?” Pël maan epël mëëa. “Om-naröak nem Aköpë sokur wa pi nerek wia. Ën ngaöl yeëp pit korak tarëk wia wes? Ne pöten köpël.” ¹⁴ Pël mëak kaip ti itaangkën Yesu taueëa. Pël ëën Maria pi itenak, “Epop Yesu,” pël newasën ëa. ¹⁵ Pël ëën Yesuuk epël mëëa. “Öng epop, ni tol ëënak ing yaan? Talëpön ap yewasën?” Pël maan Maria pi ngës pöökë pepapök ya wesak epël mëëa. “Kaöap, nuuk pim sokur wak së nerek wiaup pöt wiaurekën ök nea. Pël ëën ne së ömaan.” ¹⁶ Maan Yesuuk epël mëëa. “Maria.” Pël maan Maria pi kaip tiak Yuta ngöntak, “Raponai,” pël mëëa, pöt tiarim ngöntak, Rë yanuulaup. ¹⁷ Pël maan Yesuuk epël mëëa. “Ni ne wali neöngan. Ne nem Pepapë ngësë nawisën wë. Pël ëaarek ni së nem karuröen epël ök mam. ‘Ne Anutu nem Pepapë ngësë isumaap. Nem Pep pöp arim Pepap. Ën nem Anutu pöp tapël arim Anutu.’ ” ¹⁸ Pël maan Maria

Matala kakaanëp pi wais ten Yesuu ruuröen epël yenia. “Ne omp aköpön itenaut.” Pël niak Yesu ngön piin mëea pöt tenën ök niaut.

Yesu pim ruurö ëö pet elmëa

(Matiu 28:16-20; Maak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Yesuu ruurö ten Sante rö kan Yuta omnaröen kas ëen ka kan wari ulmëak kakaati wëen Yesu pi wais tenim tekarak taueë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.” ²⁰ Pël niak pim kalapre morre pöt pet elniin piin itenak ya kë saut. ²¹ Pël yaëen Yesuuk kaalak epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap. Pepak ne wes nemëen waisaut, nook tapël ar wes yanimë.” ²² Pi pël niak pul mën nimëak epël yenia. “Ar Ngëengk Pulö weë. ²³ Pël ëak omnaröa saunat kërë moolaan won sëpnaat. Ën nemokërëen ëen pöt om wiaapnaat.”

Yesuuk Tomas ëö pet elmëa

²⁴ Yesu ten pim ru pöröen ëö pet elnia akun pötak tenim kar namp yapinte Tomas yapin nent Ruprup Ëak Wilaup, pi won. ²⁵ Pël ëen tenök piin epël ök mëëaut. “Ten Aköpön itenaut.” Pël maan Tomas pi epël yenia. “Nemtok nem itöörarök pim moresiarë wap sëeteparën itaampööre mor wotööring morö itaampööre ën kalapmorök ingëp ëa seltak mores wesir itaampö pël naën ëëma pöt yaap newasngan.”

²⁶ Wë sant nent won sëen Santeetak Yesuu ruurö ten Tomasring kaalak kakaati wa top ëak ka kan wari ulmëak wëen Yesu pi kaalak wais tenim tekarak taueë epël yenia. “Arim naë mayaap wiaap.” ²⁷ Pël niak Tomasën epël yema. “Nim mor wotö nem moresi wiak itan. Pël ëak mores

nem kalapmorök ingöp äa seltak wesir. Pël äak kön selap äënganöp kön wi kosang newasum.” ²⁸ Pël maan Tomasök epël yema. “Ni nem Aköp. Ni nem Anutu.” ²⁹ Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni neen itenakök kön wi kosang yenewasën ma? Omën neen itnaangkënöröak kön wi kosang newasëpna pörö erëpërëp äëpnaarö.”

Son pim pep epwer retëng äauta songönte

³⁰ Yesu pi tenim itöök retëng selap pan imaut. Pël äa pöt ne pout pep epweri retëng naën. ³¹ Ne pi Anutuu Yaö Mëëaup, Kristo, Anutuu Ruup pöt ar kön wi kosang weseimeë pim naëaan wëwë kosangët koirënëek yak kopët eptepar retëng yeë.

21

Ru 7 pörö i kaöök wëen Yesu ëö pet elmäa

¹ Wë akun nentak Yesuu ruurö Taipirias i kaöök së wëen Yesu tenim naë oröa. Ten ru eporö, ² Saimon Pitaare Tomas yapin nent Ruprup Äak Wilaup, Nataniel Kena kak Kalili yanger-akaanëpre Sepeti pim ruaarre ten Yesuu ru munt naar pël äak wëen oröa. ³ Wë Saimon Pita pi epël yenia. “Ne i kaöök imën nga ë sumaan.” Pël niaan ten epël mëëaut. “Tiar pourö sëpenaan.” Pël mëak tenta wangaöök ilëak ten pourö së röök pötak animaö namp naön äaut.

⁴ Ten i kaöök së wëen ëwa tëak kët mapënëak yaëen itaangkën Yesu pi i pisöök taueëa. Pël ëen ten itenak piin Yesu pël newasën äaut. ⁵ Pël yaëen Yesuuk epël yenia. “Nem ruurö ar imën namp koran wesetak?” Pël niaan ten epël mëëaut. “Won pan.” ⁶ Pël maan pi epël yenia. “Ar wangaöökë

ë yaapkeelöök olaë. Pël ëak narö korönëen.” Pel niaan ten iirëep kaöökë öngpök olaan imënörö kësang pan ilëak peö ëak wëen werunëak poprak äaut. ⁷ Pël ëen nook Pitaan epël mëëaut. “Ëngkop Omp Aköppe.” Pël maan Saimon Pita pim ulpëenëp përe wiak ya yamëngkem wëaurekaan Omp Aköpë yapinte kat wiak ulpëenëp wa mëak i kaöök sörok yoola. ⁸ Pël yaëen ten wangaöökë ngaarëk së imën iirëep weru wiaut. Pöt i pisö wali won, kot nent temanön, 100 mita pöta ök.

⁹ I pisöök së el ulmëak itaangkën es newes meraan imënre kaömp nant ar ëëëa. ¹⁰ Pël ëen Yesuuk epël yenia. “Ar arim imën peene wan pöröakaan narö wak waiseë.” ¹¹ Pël niaan Saimon Pita pi wangaöökë ngaarëk is iirëep weru i pisöökël yawi. Pël ëak itaangkën imënörö peö pan ëëëa. Pitëm saareet 153 pöt selap pan iirëep ilëpna saltak nailën äaut. ¹² Pël äaan Yesuuk ten së kaömp nën yenia. Pël ëen ten pourö, “Epop Omp Aköp,” pël wesak tenëkaan nampök Yesuun, “Ni talëp?” pël nemaan äaut. ¹³ Pël ëen Yesuuk wais kaömpöt kom ë ninak imënöröeta tapël yaë.

¹⁴ Yesu pi weletakaan wal ë wë tenim naë orö nirëen nentepar nent ëa pöt pipët.

Yesuuk Pitaan sëpsëpörö ngarangk ëëpna pötaan akun nentepar nent ök mëëa

¹⁵ Ten kaömp na pet irak Yesuuk Saimon Pitaan epël yema. “Saimon, Sonë ruup, nim neen lup sant yaalnëen pöt eporöaat il yemowasën ma won?” Pël maan Pitaak epël yema. “Omp Aköp, yaap ni ëwat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk kangiiir epël yema. “Ni nem sëpsëp ruurö

ngarangk ëeim öm.” ¹⁶ Pël mëak Yesuuk kaalak akun nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Maan Pitaak epël yema. “Aköp, yaap ni ewat wëen. Ne lup sant yaalni.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sëpsëpörö ngarangk ëeim öm.” ¹⁷ Pël mëak kaalak akun munt nentak epël yema. “Saimon, Sonë ruup, ni neen lup sant yaalnëen ma?” Pël maan Pita pi Yesu pim akun nentepar nent, “Ni neen lup sant yaalnëen ma?” pëel mëea pötaan ya ngës ëak epël yema. “Aköp, ni omën poutön ewat yaaup. Nem niin lup sant yaalni pötenta ewat wëen.” Pël maan Yesuuk epël yema. “Ni nem sëpsëpörö ngarangk ëeim öm. ¹⁸ Ne yaap pan niamaan. Ni ngaan ulwas wë kan nim kent kön wiautéel sumëak nimitok nim yepatu urak seimaup. Wë ulöp sumë pötak nim moresiar elmëak wëen maim nampök wii nitëak nim kaaö ëëmë pöl mës nuwak sëpnaat.” ¹⁹ Yesu pi ngön pipët Pitaë wel wiipna akunetak Anutuu yapinte wak isëpnaat pötakëlök mëea. Pël mëak kaalak epël yema. “Nem ënëm ëëm.”

Yesuu ru kent yaaup, Son, pim ngönte

²⁰ Yesure Pita piarip yesem Pita pi kaip ti itaangkën ne piarpim ënëm yesan. Ne ngaan kaömp naö akunetak Yesuu naë wel aisëeë piin epël mëëaut. “Aköp, talëpök niin kup mowiipën?” ²¹ Pël ëen Pitaak neen itenak Yesuun nemëen epël yema. “Omp epop tolël ëëpën?” ²² Pël maan Yesuuk kangiir epël yema. “Nem kentöök pi om wëen ne kaalak waisuma pöt nemtëet. Ën ni nem ënëm ëëm.” ²³ Pël maan pit repak së pitëm karuröen

epël mää. “Omën pöp wel nawiin äöpën ya,” pël mää. Pël äaap Yesu pi pöt, wel nawiin ääma pöten nemaan. Pi om epël mää. “Nem kentöök pi om wään ne kaalak waisuma pöt nemptët.”

²⁴ Yesu pi neenök ngön pipot äa. Ne tapöpök ngön epot retëng ë yanking. Epot pout yaapöt. Nem karuröeta nem epotön yaap ya pël yewas.

²⁵ Yesu ya ke nentere nent mëneimaut kësang wiaap. Ne kön wiin pöt pout pepatë wiipena pöt selap pan äöpnaat.

NGÖNËN PEPEWER
The New Testament in the Weri Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Weri long Niugini

copyright © 1984 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Weri

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ec1ac06d-1c8c-5be3-8326-dcf0ceacd4c2